

ÁLTALÁNOS EMBRYOLOGIA

GAMETOGENESIS,
FERTILISATIO,
SEGMENTATIO

Dr. Székely Andrea Dorottya

Semmelweis Egyetem

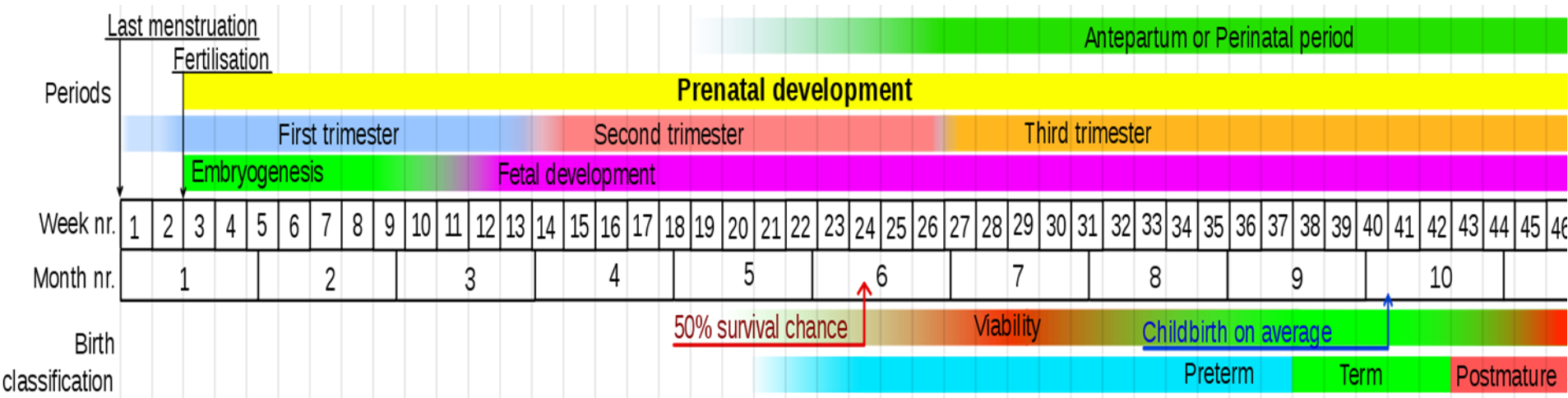
Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézet

Budapest

FEJLŐDÉSTAN

- A szervek és szövetek származásának, kialakulásának és fejlődésének tudománya
- Prenatalis időszak: születésig tart
  - **38 hét** a megtermékenyítéstől számítva (átlagos)
  - Szülészeti kalkuláció: LMP (UMV) utolsó menstruációs vérzéstől számolják: **40 hetes** “gestációs” kor

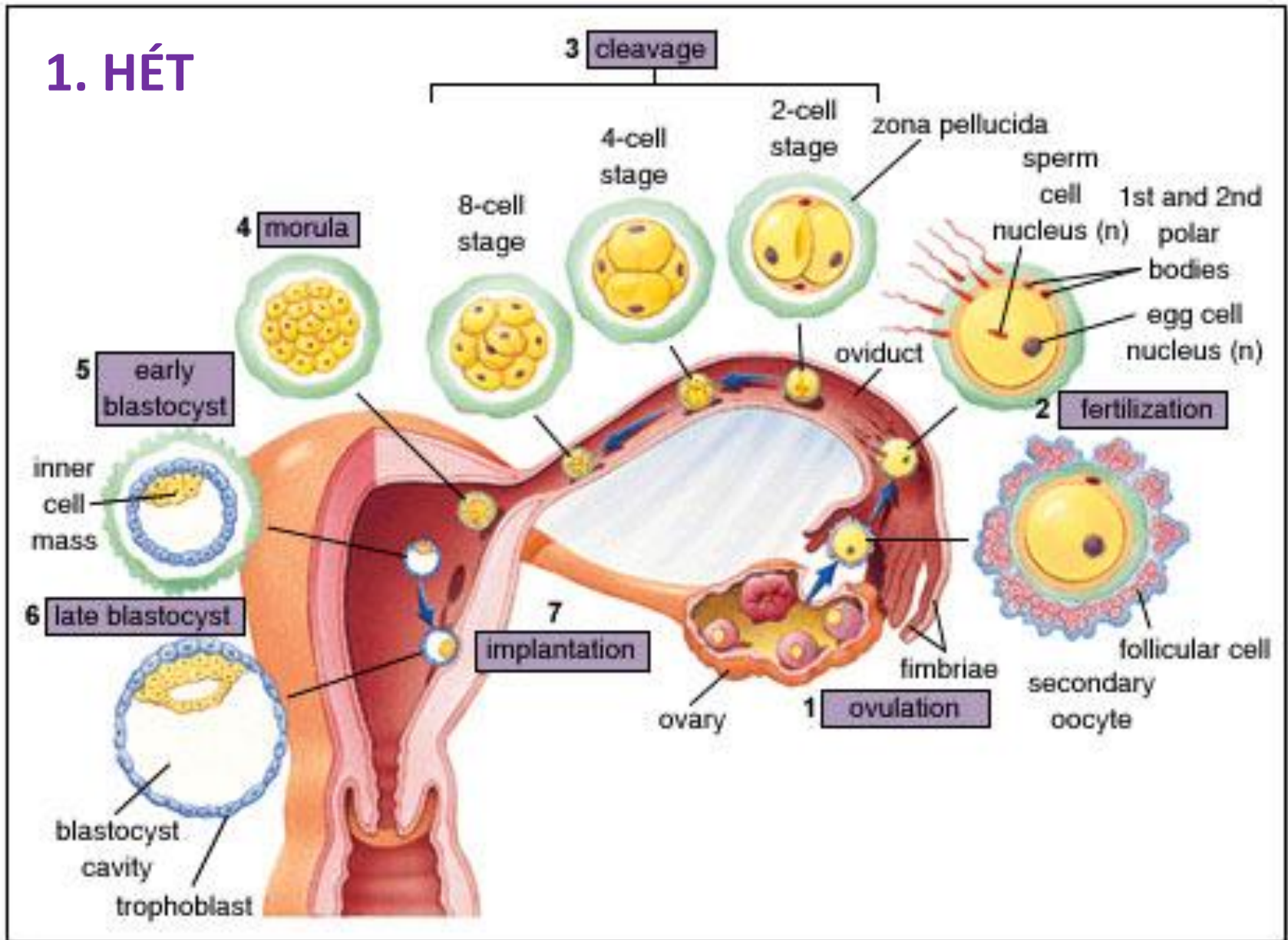
MIT JEGYEZZÜNK MEG?

- Gonádok kialakulása (XX, XY)
- Mitózis, meiózis különbsége, crossing over (*genetikai variabilitás fenntartása*)
- Ivarsejtek típusai, kialakulása, különbségek (4:1) **HAPLOID SEJTEK**
- Megtermékenyítés előfeltételei (*pl. kapacitálni kell a spermiumot*)
- Hormonális előkészítés
- ZONA PELLUCIDA (*Csipkerózsika-effektus*)
- Ivarsejtek egymáshoz kötődése
- Akroszóma-reakció lépései
- Megtermékenyítés (*csak egy első helyezett van!*)
- Hány sarki test van? (és mikor képződnek?)
- Apai kromatin és citocentrum jut csak be a petesejtbe
- **EGY diploid sejt**
- Barázdálódás = mitózisok sorozata(1 – 2 – 4 – 8 – 16 **MORULA**)
- Jöhet a differenciálódás...

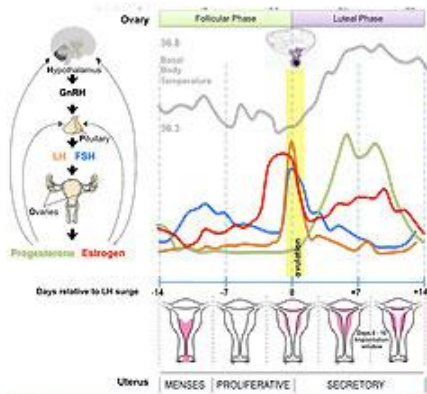
ÉS A QR-KÓD

AZ ELSŐ HÉT TÖRTÉNÉSEINEK SZÍNTERE

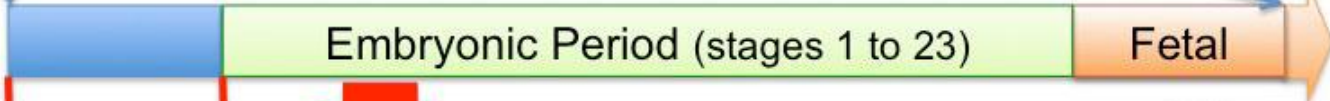
1. HÉT

EMBERI FEJLŐDÉSTANI SZAKASZOK

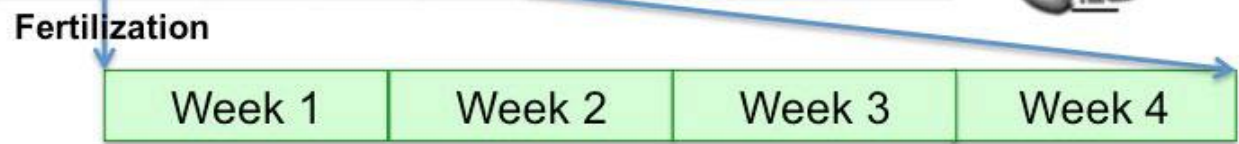
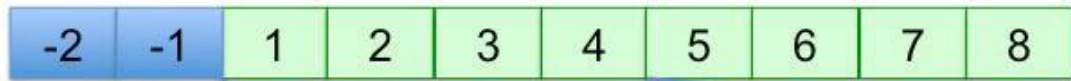
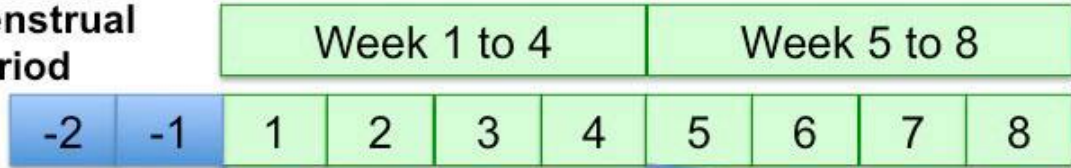

Menstrual cycle

Last Menstrual Period

Fertilization Positive

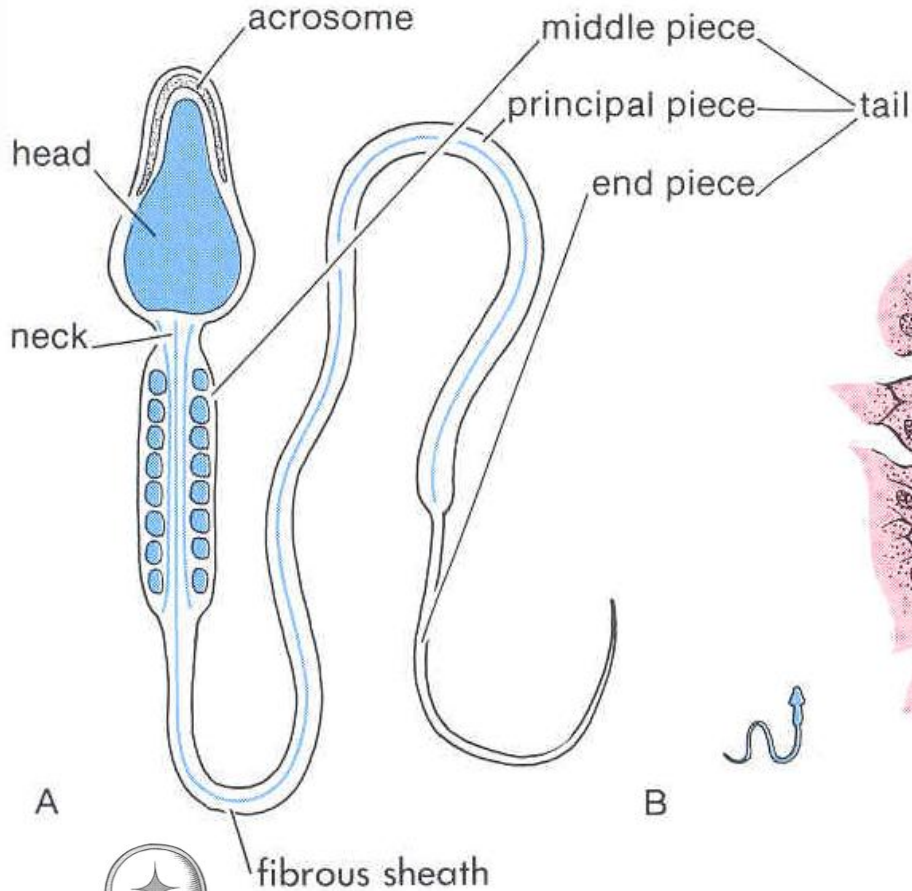
Events

zygote morula   blastocyst hatching   bilaminar implantation   trilaminar gastrulation   folding   somitogenesis   cardiogenesis   neurogenesis   placodes

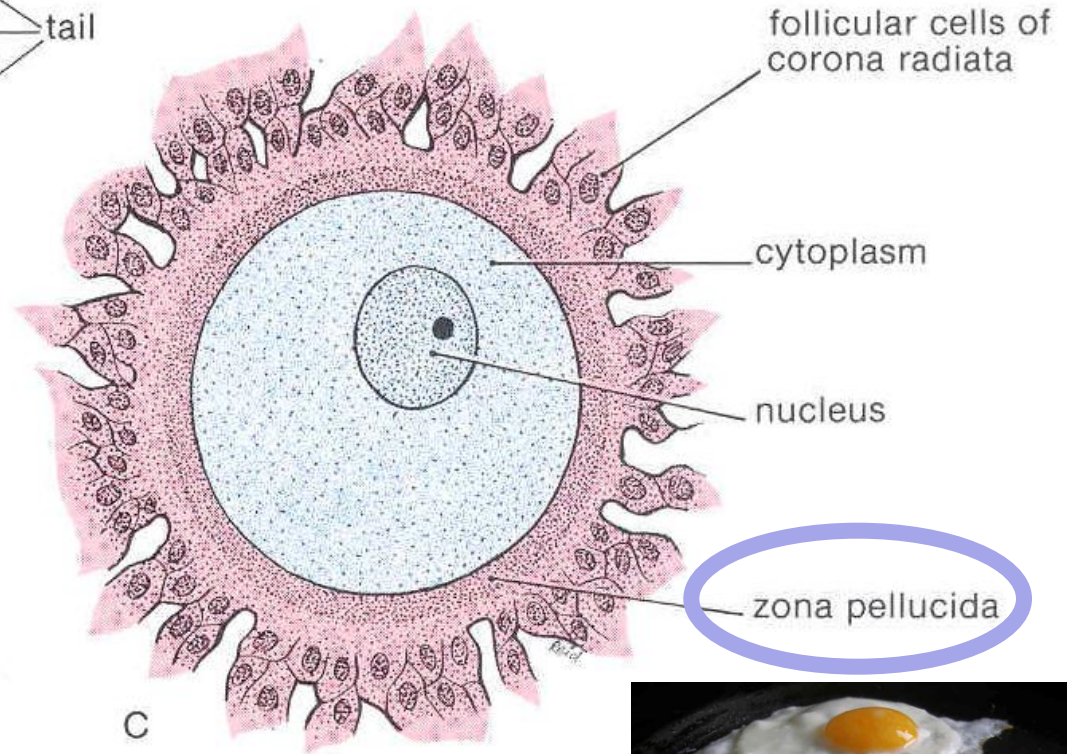
HUMÁN GAMÉTÁK

SPERMIUM vagy SPERMATOZOA

OVUM vagy OOCYTA

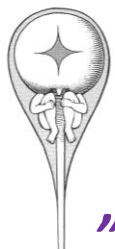

B

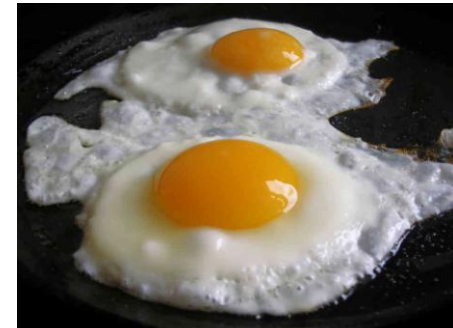

A

C

„Hartsoeker spermiuma”

GAMETOGENESIS - MEIOSIS

- A hím és női ivarsejtek képződésében szerepel
- a kromoszómaszámot csökkenti a felére (haploid) 23

meiosis I

- spermatocyták és primaer oocyták: DNS replikáció (**duplicatio**)
- a homológ kromoszómák párba állnak (synapsis)
- a párok szétválnak két haploid leánysejtbe

meiosis II

- a kromatinszálak is kettéválnak (23 szimpla kromoszóma jön létre)

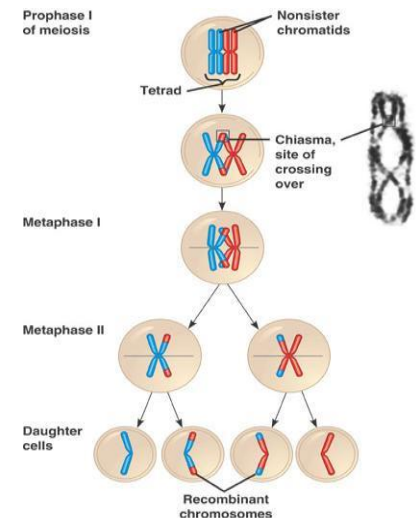
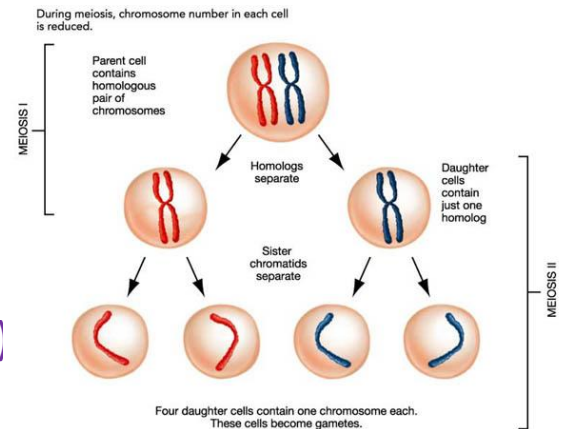
„Crossing over” (meiosis I-ben)

kromatidszegmentek cseréje a kromoszómapárok megfelelő helyei között

Átmeneti egyesülés (chiasma) a kromoszómák közt

A genetikai változatosságot növeli:

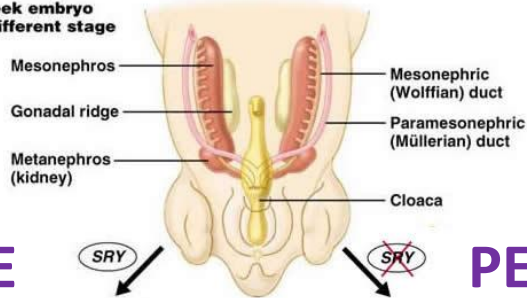
- crossover, mert újraosztja a genetikai állományt
- random eloszlás a leánysejtekben
- Mindegyik ivarsejt haploid kromoszómakészletet kap, így a megtermékenyítés eredménye egy diploid number sejt 46 kromoszómával.

AZ IVARSEJTEK SZÁRMAZÁSA

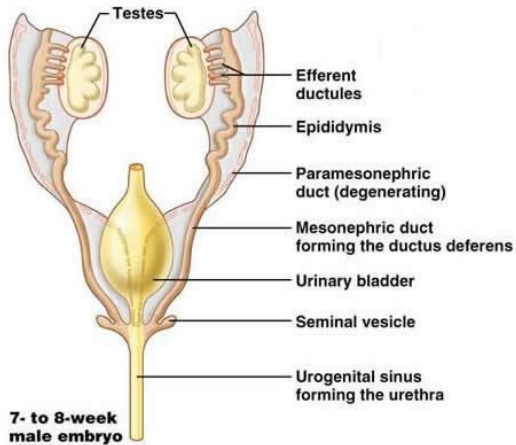
Indifferens gonádtelep

5- to 6-week embryo
sexually indifferent stage

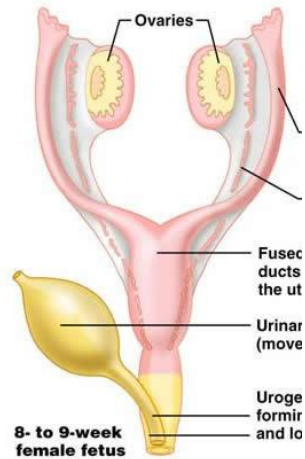

HERE

PETEFÉSZEK

7- to 8-week
male embryo

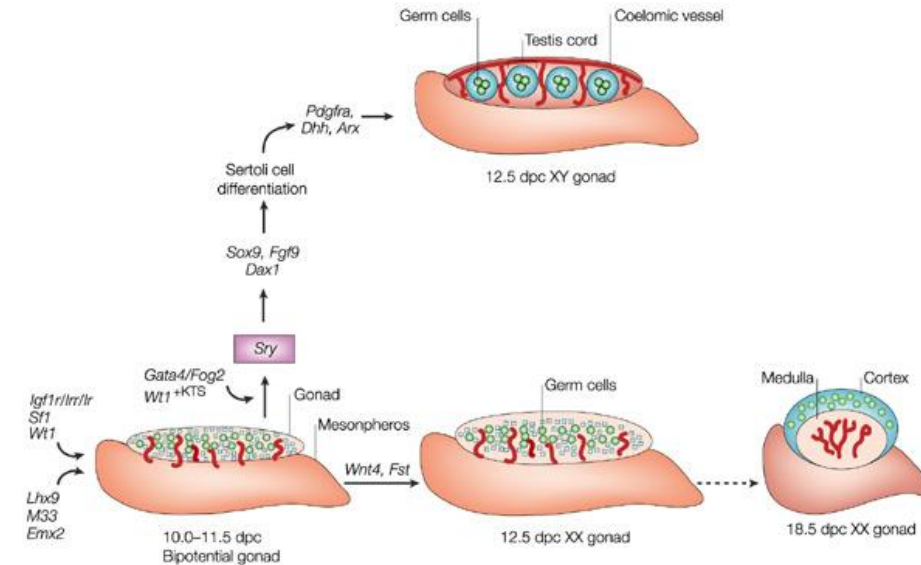
8- to 9-week
female fetus

lebenyezett kéreg – velő
szerkezet

GONÁDOK fejlődése

- az indifferens gonádtelepbe
- primordiális csírsejtek vándorolnak be

SRY

SPERMATO- ÉS SPERMIOGENESIS

SPERMATOGENESIS

PRENATALIS FOLYAMAT

Az őssejtek a celoma felől vándorolnak be a mesodermális primordiumba (gonádtelepbe).

POSTNATALIS FOLYAMAT

Pubertás beköszöntével kezdődik

-spermatogoniumok – mitózis

-növekedés – *primaer spermatocyta*

-első meiotikus osztódás – *secundaer spermatocyta*

-második meiotikus osztódás – *spermatida*

SPERMIOGENESIS

spermatidák maturációja *spermiumok kialakulása*

(*SERTOLI-sejtek* membránjában)

morfológiai differenciálódás ésérés

kb. 70 napig

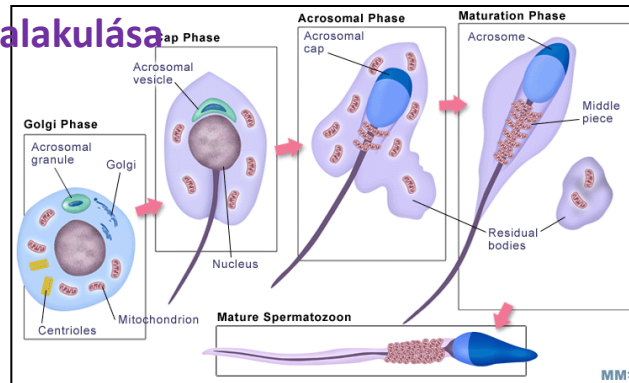
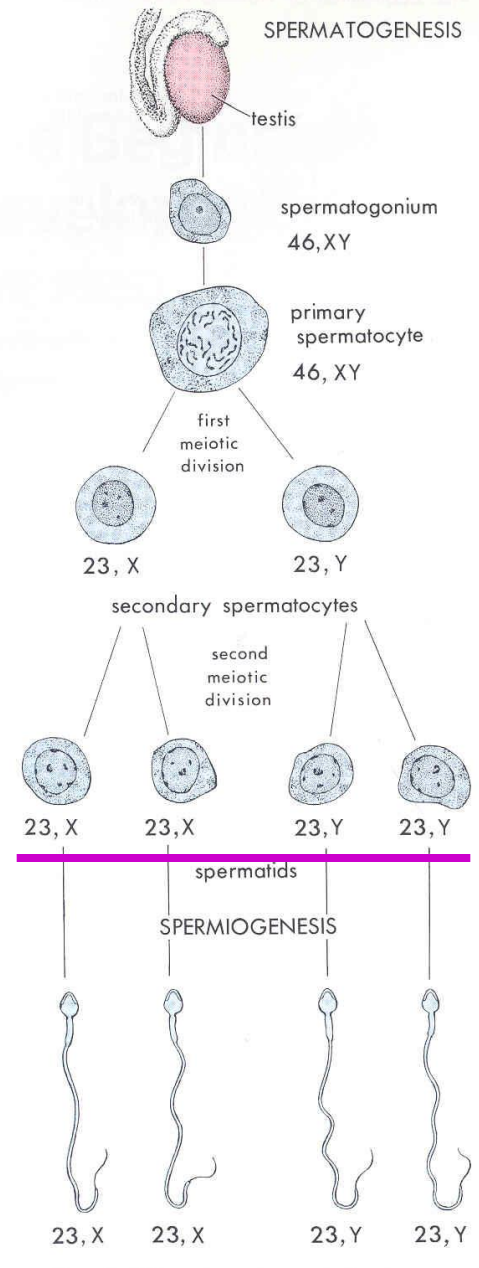
(4 hét here - 6 hét mellékhere)

Sertoli sejtek - **FSH** receptorok

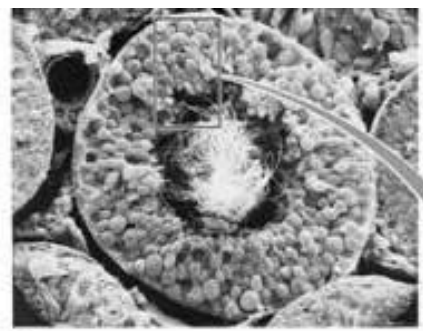
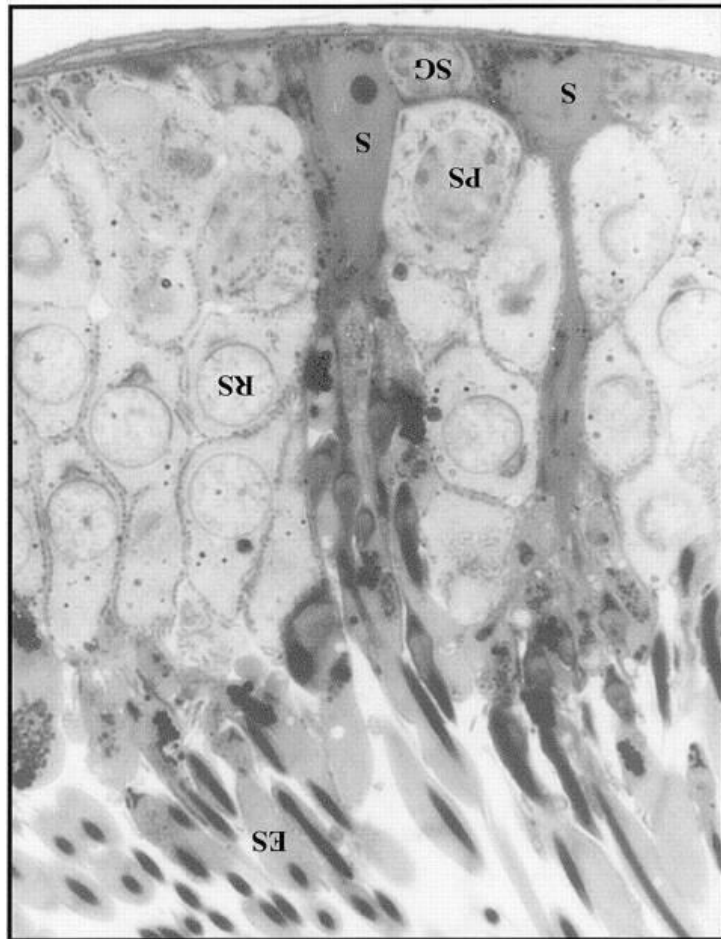
Leydig sejtek - **LH** receptorok - **Tesztoszteron** termelés

SPAGHETTI

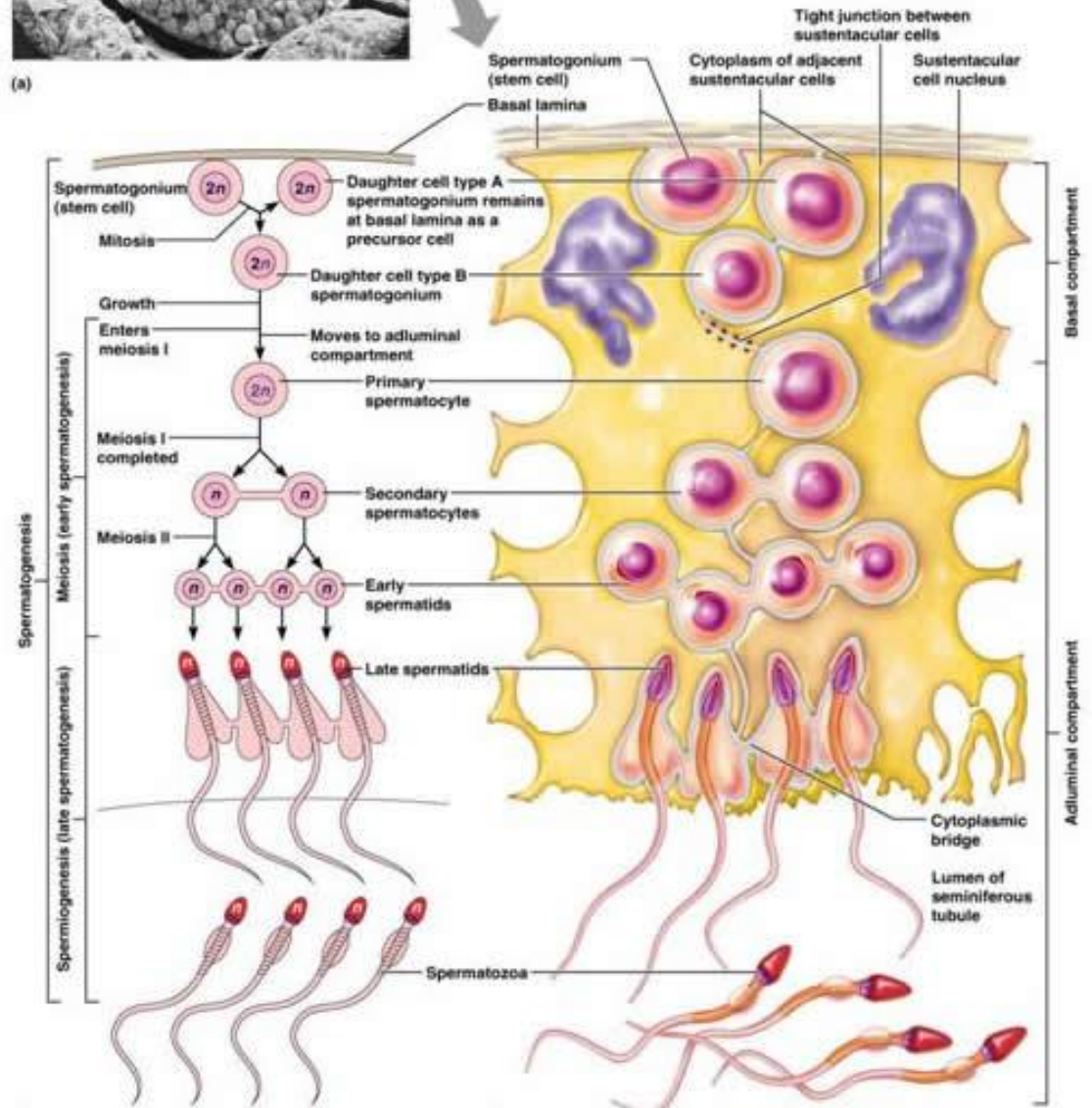
MACARONI

SPERMATO- ÉS SPERMIOGENESIS

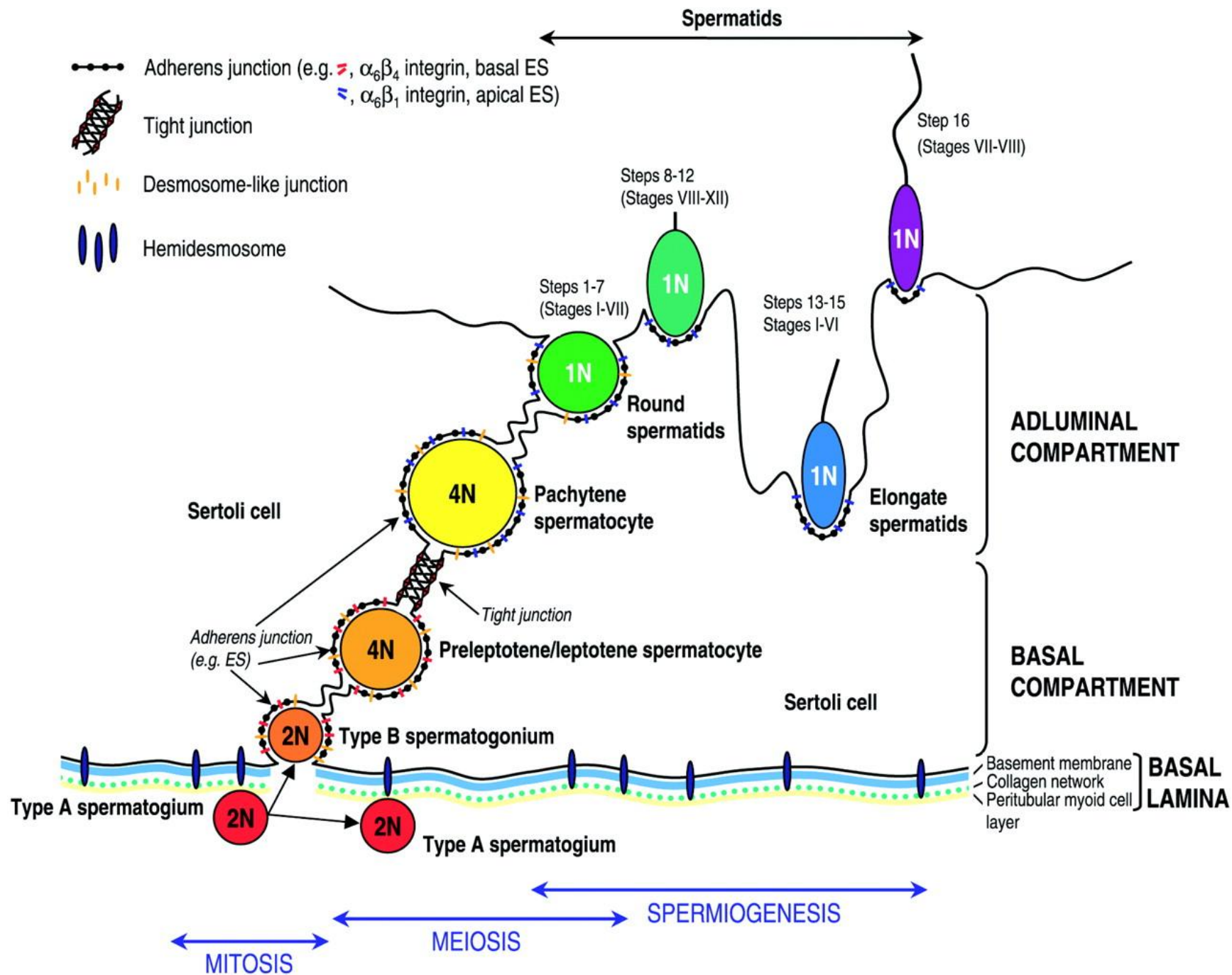

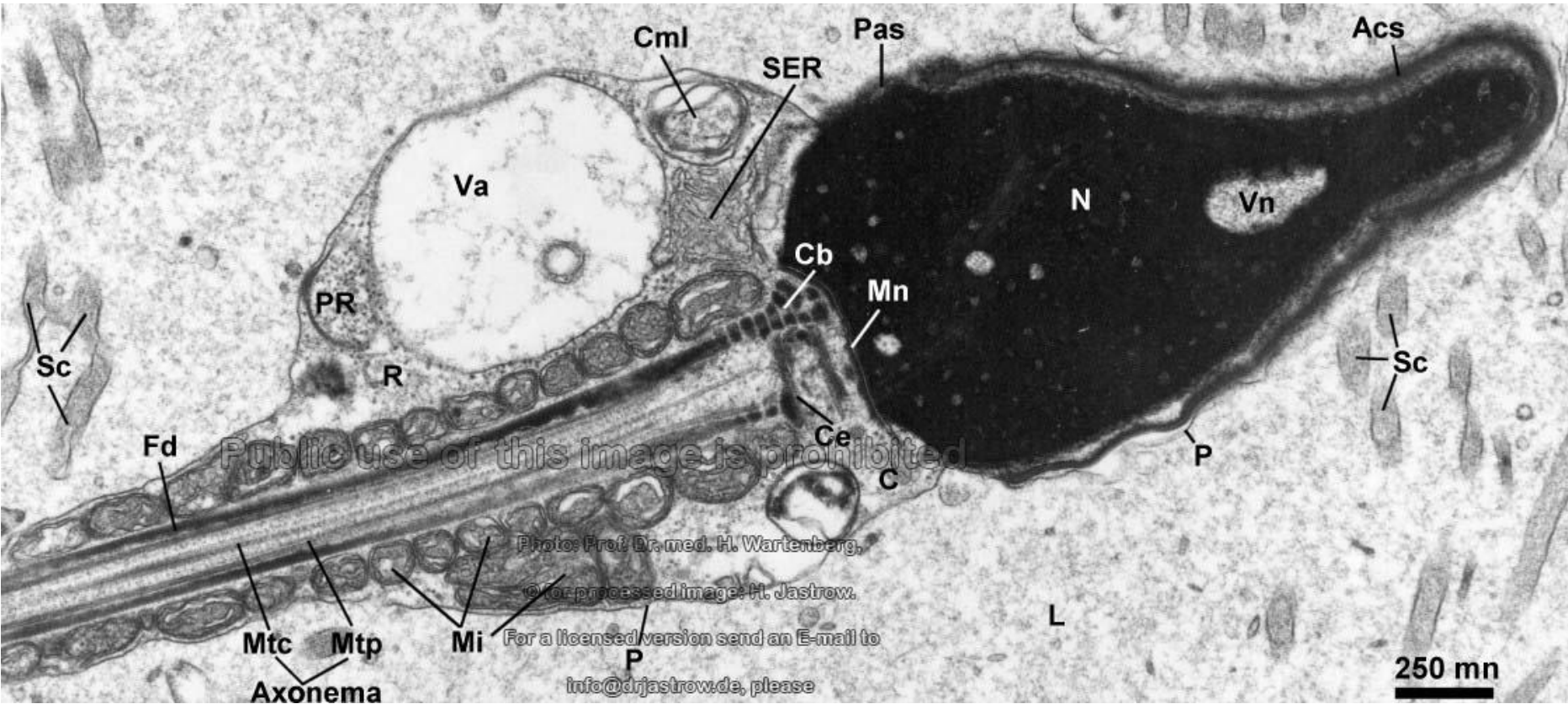
(a)

(b)

(c)

Sc

Fd

Mtc

Mtp

Axonema

Mi

P

info@drjastrow.de, please

Cml

SER

Va

PR

R

Cb

Mn

Ce

C

N

Vn

Pas

Acs

Sc

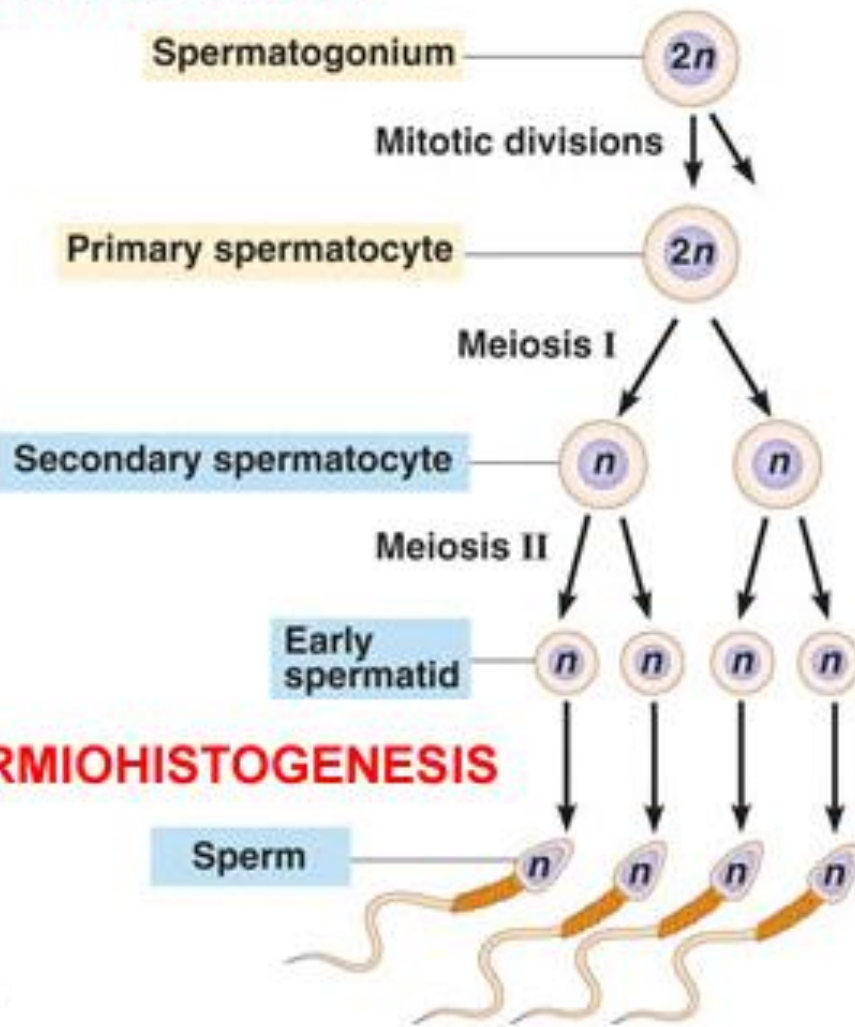
P

L

250 nm

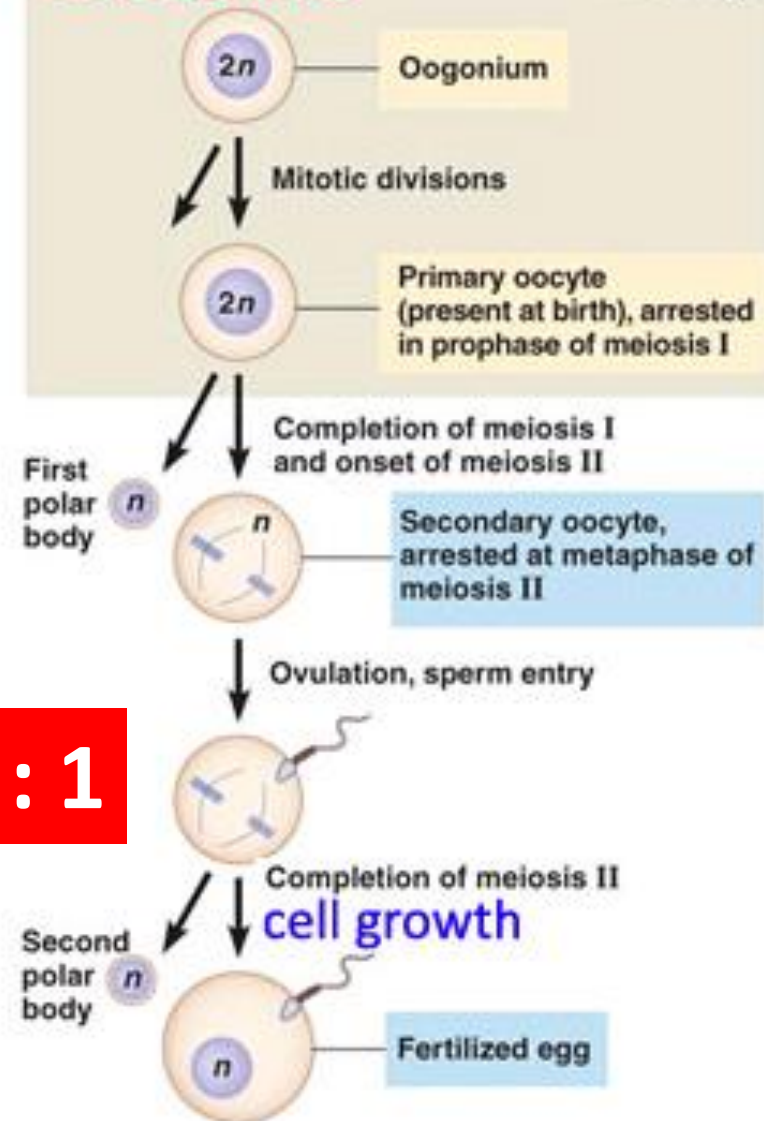
A KÉT NEM KÖZÖTTI JELENTŐS KÜLÖNBSÉG A KÉPZŐDŐ IVARSEJTEK SZÁMA

SPERMATOGENESIS

SPERMIOHISTOGENESIS

OOGENESIS

4 : 1

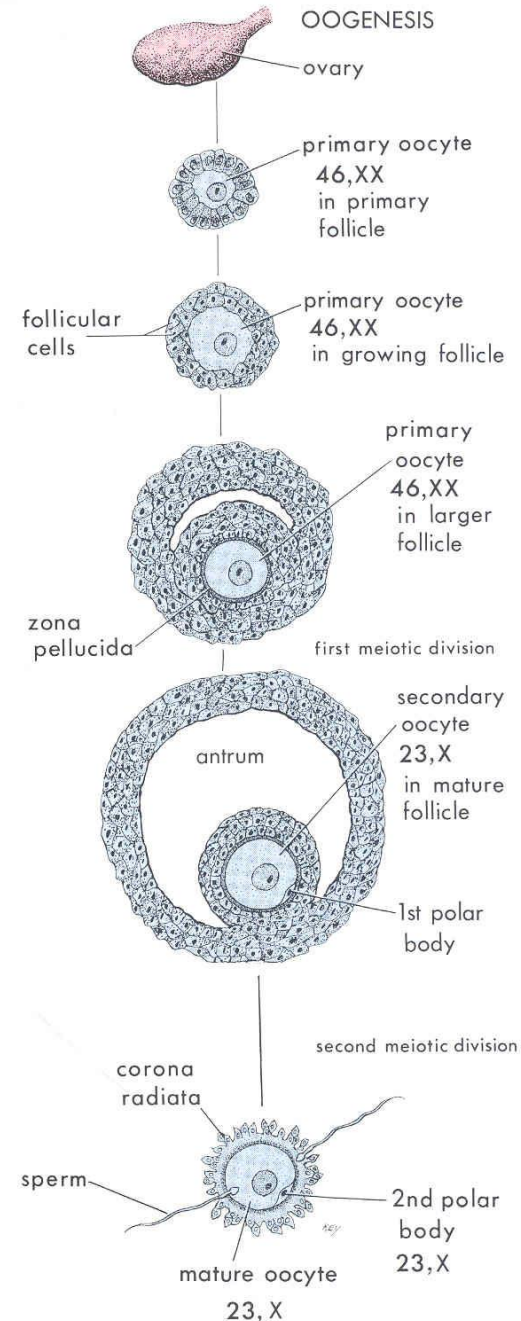
OOGENESIS

PRENATALIS FOLYAMAT

- sorozatos **mitózisok** (itt is a celoma felől vándorolnak be az őssejtek a gonádtelpebe)
- **növekedés** (*primaer oocyta - primordialis tüsző*)
- első meiotikus osztódás a **profázisban** megszakad

POSTNATALIS FOLYAMAT

- a **pubertás** beköszöntével kezdődik az oocyták érése (*primaer oocyta - primaer majd secundaer tüsző*)
- első meiotikus osztódás befejeződik
- az első **sarki test** képződése (degenerál) (*secundaer oocyta – tertiaer vagy GRAAF-tüsző*)
- **OVULATIO** – második meiotikus osztódás megszakad a **profázisban**
- **FERTILIZATIO** - spermium penetrációja
- második meiotikus osztódás befejeződik
- a második **sarki test** képződése (degenerál)

A NŐI MENSTRUÁCIÓS CIKLUS

HORMONÁLIS VÁLTOZÁSOK

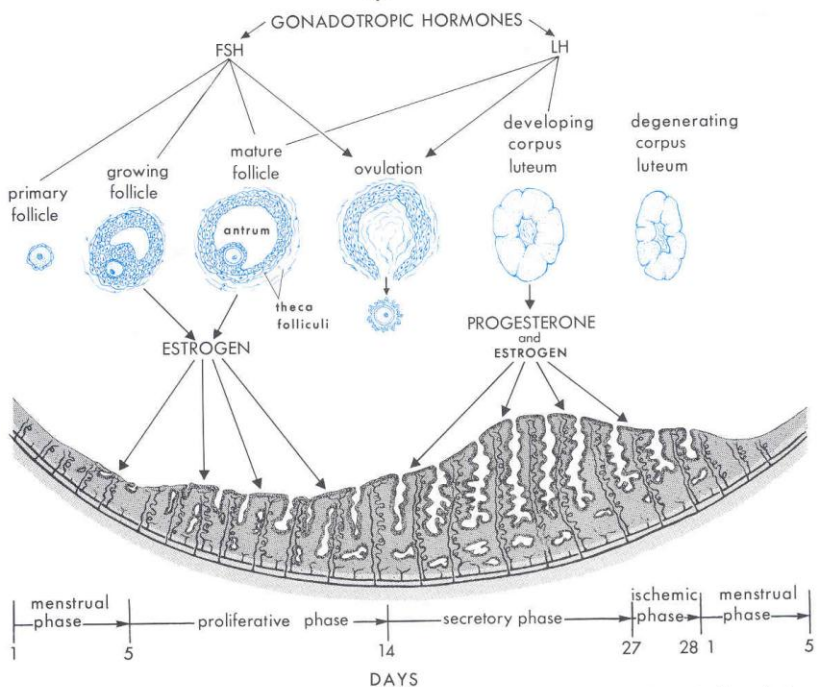
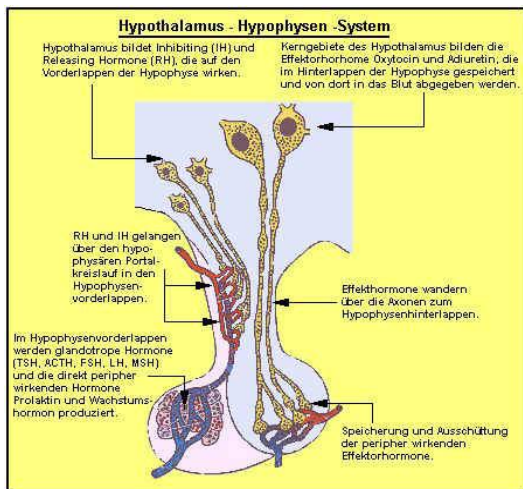
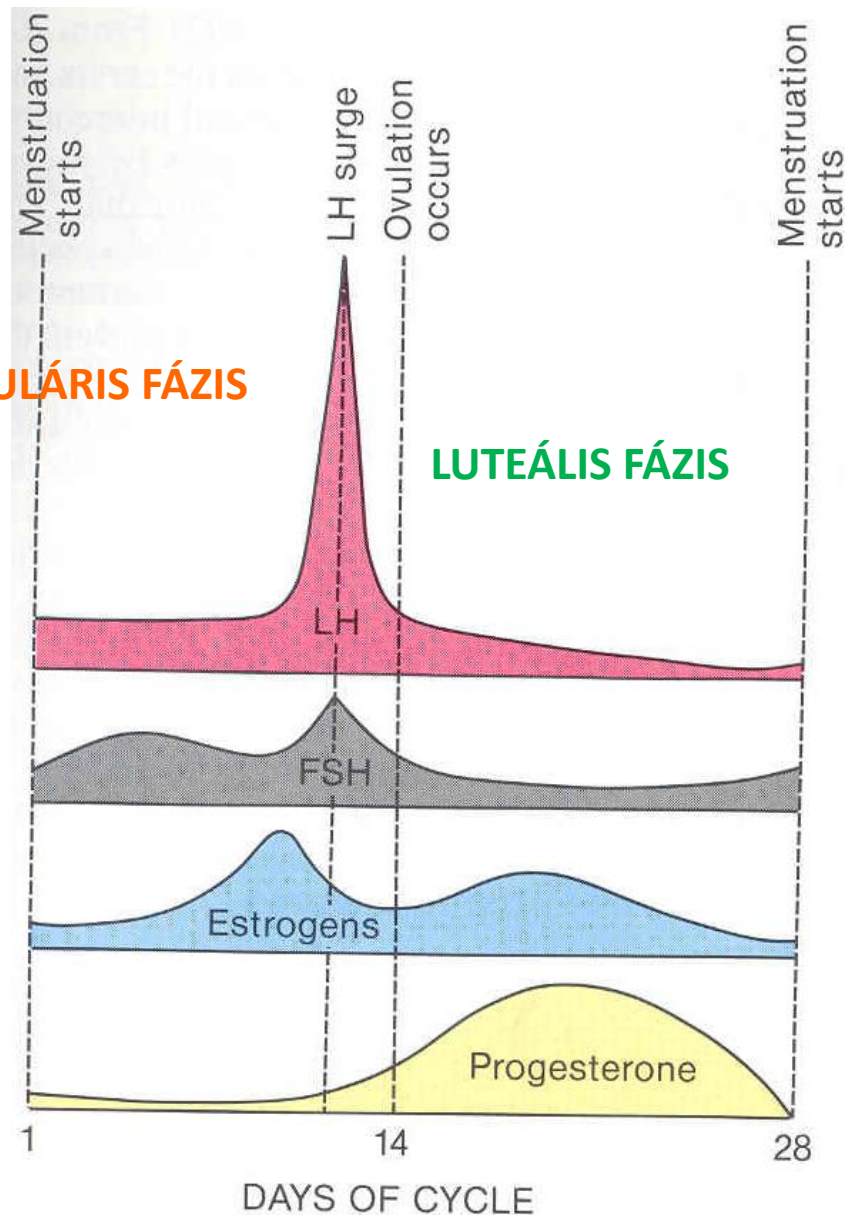

Figure 3-6 Schematic drawing illustrating the interrelations of the hypothalamus of the brain, cerebral hypophysis

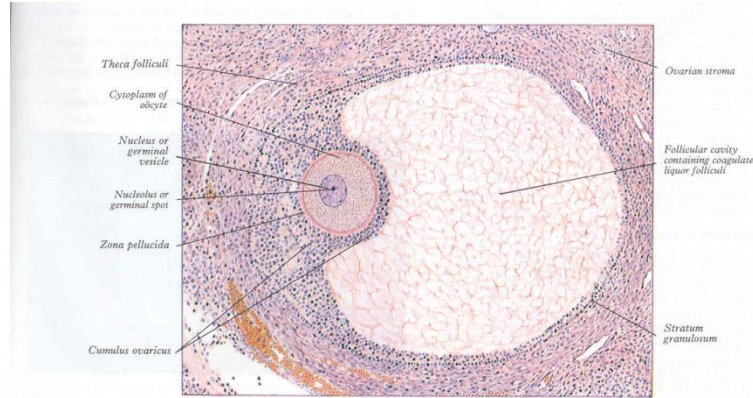
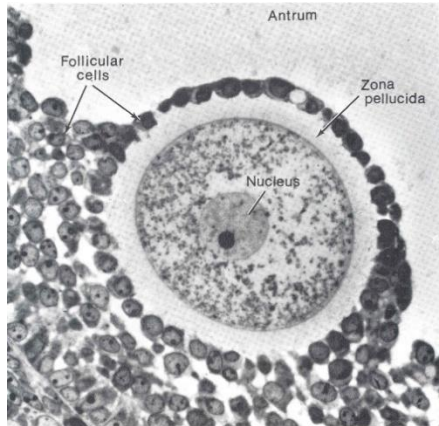
FOLLIKULÁRIS FÁZIS

LUTEÁLIS FÁZIS

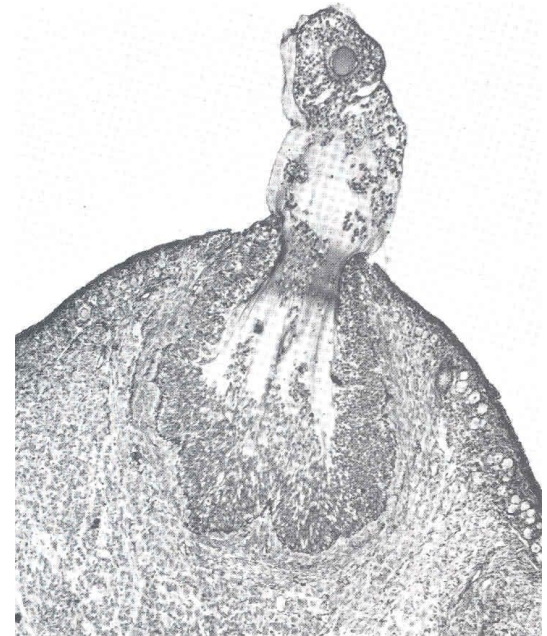
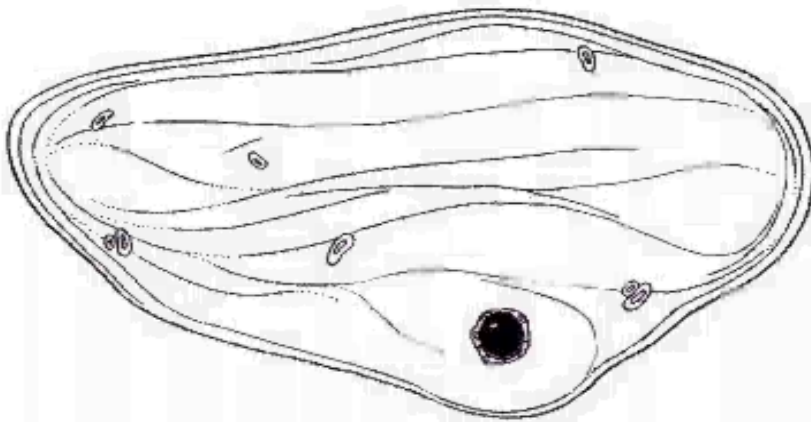
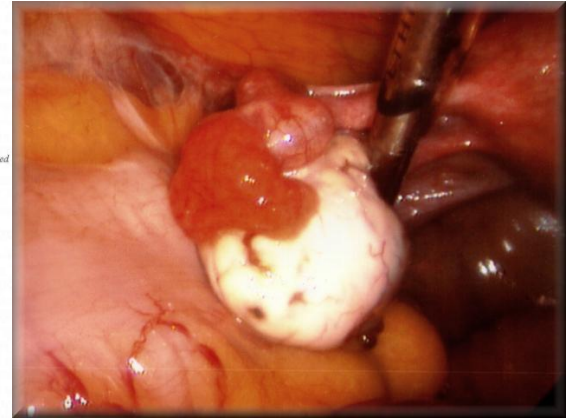

A NŐI MENSTRUÁCIÓS CIKLUS

OVULATIO

3.20 Ovarian follicle from a woman aged 28 years. Haematoxylin and eosin. Magnification $\times c. 90$.

MEGTERMÉKENYÍTÉS (FERTILISATIO)

A gameták fúziójával
ugyanazon faj
új egyede jön létre

(v.ö. „faj” definíciója)

A MEGTERMÉKENYÍTÉS FELTÉTELEI

EJAKULÁTUM (3.5 ml)

10% spermium (200-600 x 10⁶/ml)

50% ondóanyag (koagulál!)

30% prostataváladék (fruktóz!)

10% Cowper-mirigy (öblítés, síkosítás)

ÉLŐ

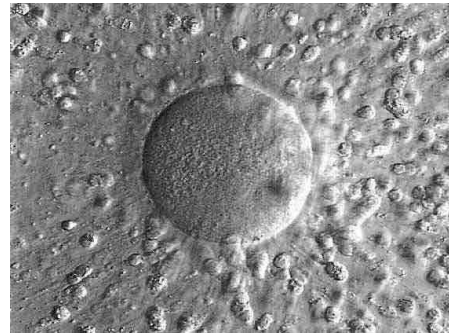
halott

FERTILIZATIO a spermium és az oocita egyesülése, cca 24 órát vesz igénybe

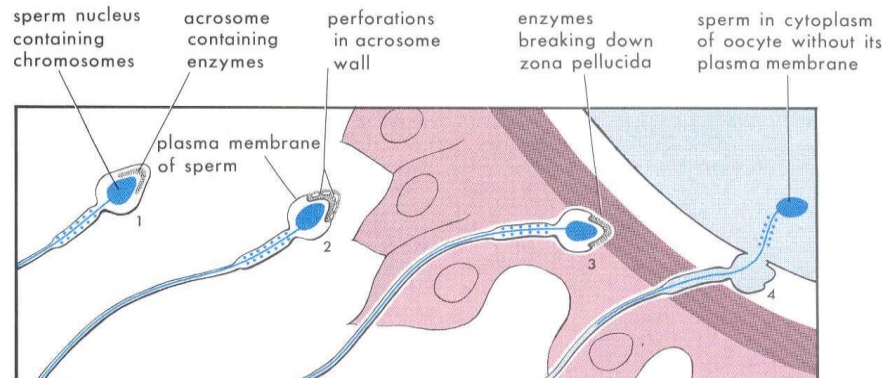
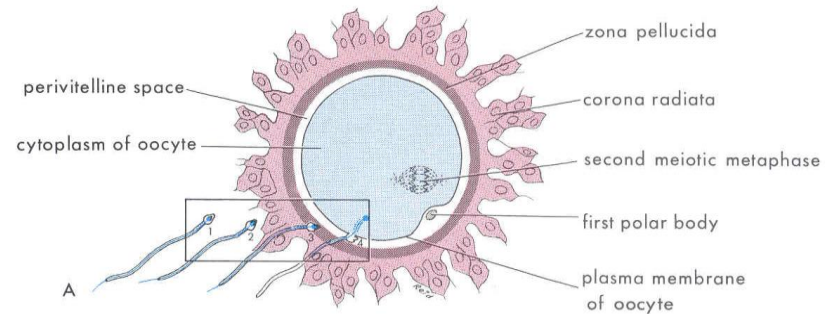
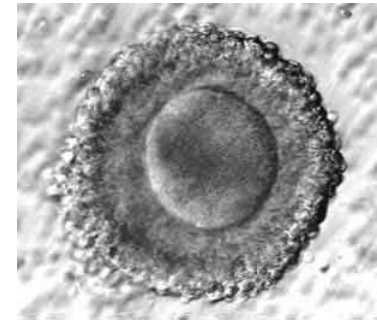
- spermiumok életideje: 5 nap
„FERTILIS NYÁK”-ban

- csak 1% (3 millió) éri el az uterus üregét, majd a tubákat (cca 10 óra alatt)

ÉRETT PETESEJT

éretlen petesejt

1 oocita VERSUS 300 millió spermium

A MEGTERMÉKENYÍTÉS FÁZISAI

KAPACITÁCIÓ (cca 7 óra alatt az akroszóma denudálódik – kondicionálás)

AKROSZÓMA-REAKCIÓ (a corona radiata érintésére **litikus enzimek** ürülnek)

PENETRÁCIÓ - a zona pellucidán és a membrana vitellinán (cca 20 perc alatt) átjut a spermium maganyaga

DEKONDEZÁCIÓ – kicsomagolóódik a kromatinállomány

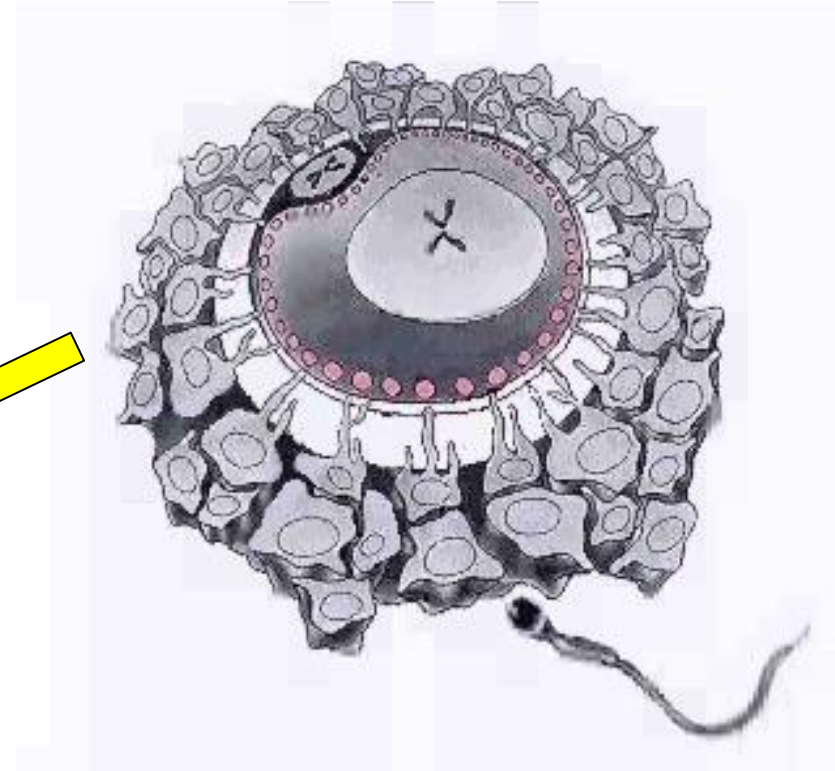
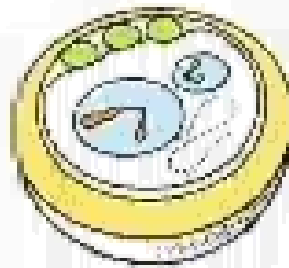
ZÓNA-REAKCIÓ (a membrana vitellina visszahúzóódik a zona pellucidától- enzimatis indukció)

11 óra alatt képződik a második sarki test

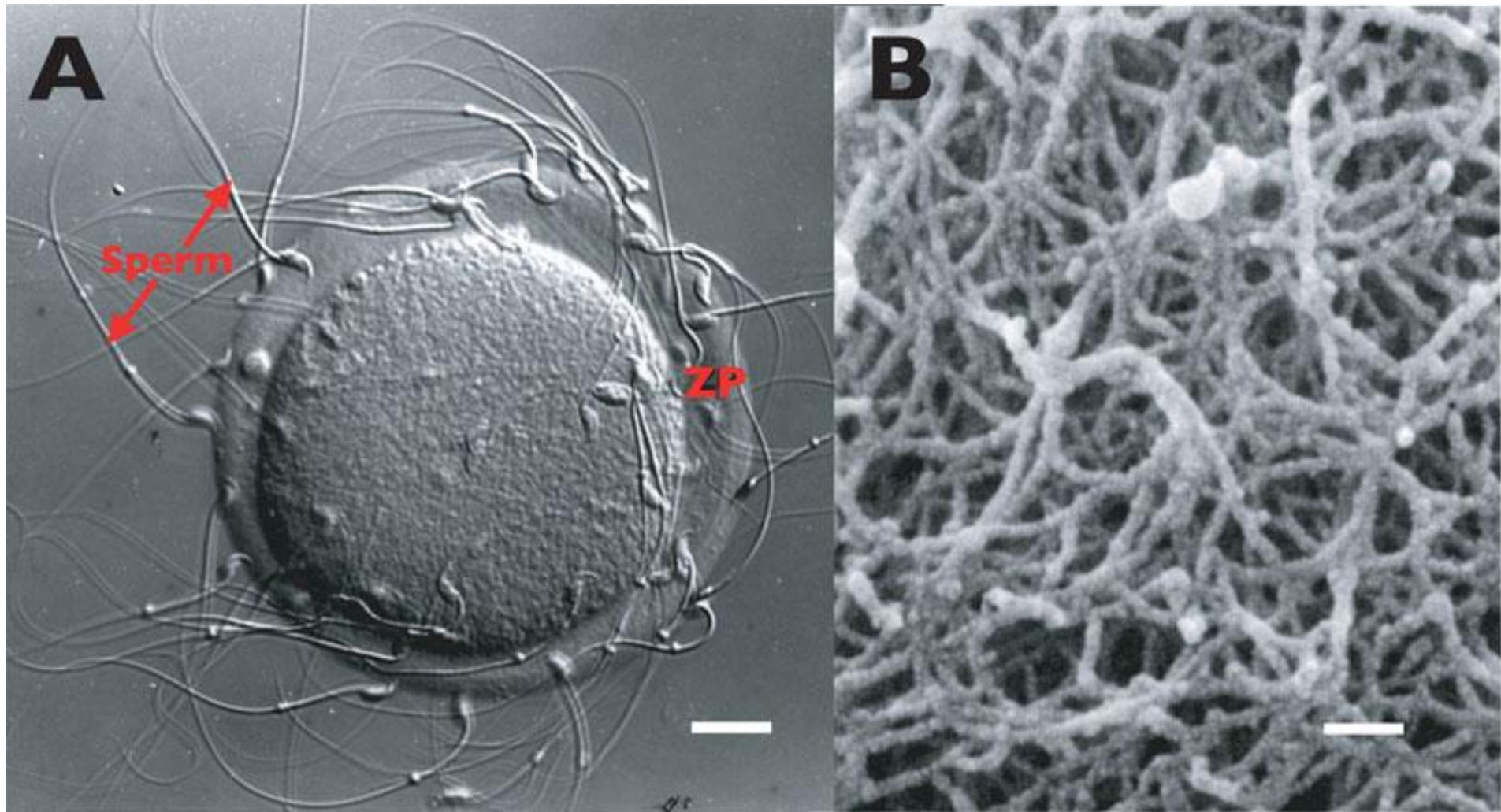
PREEMBRYO STÁDIUMA

-Maganyagok fúziója

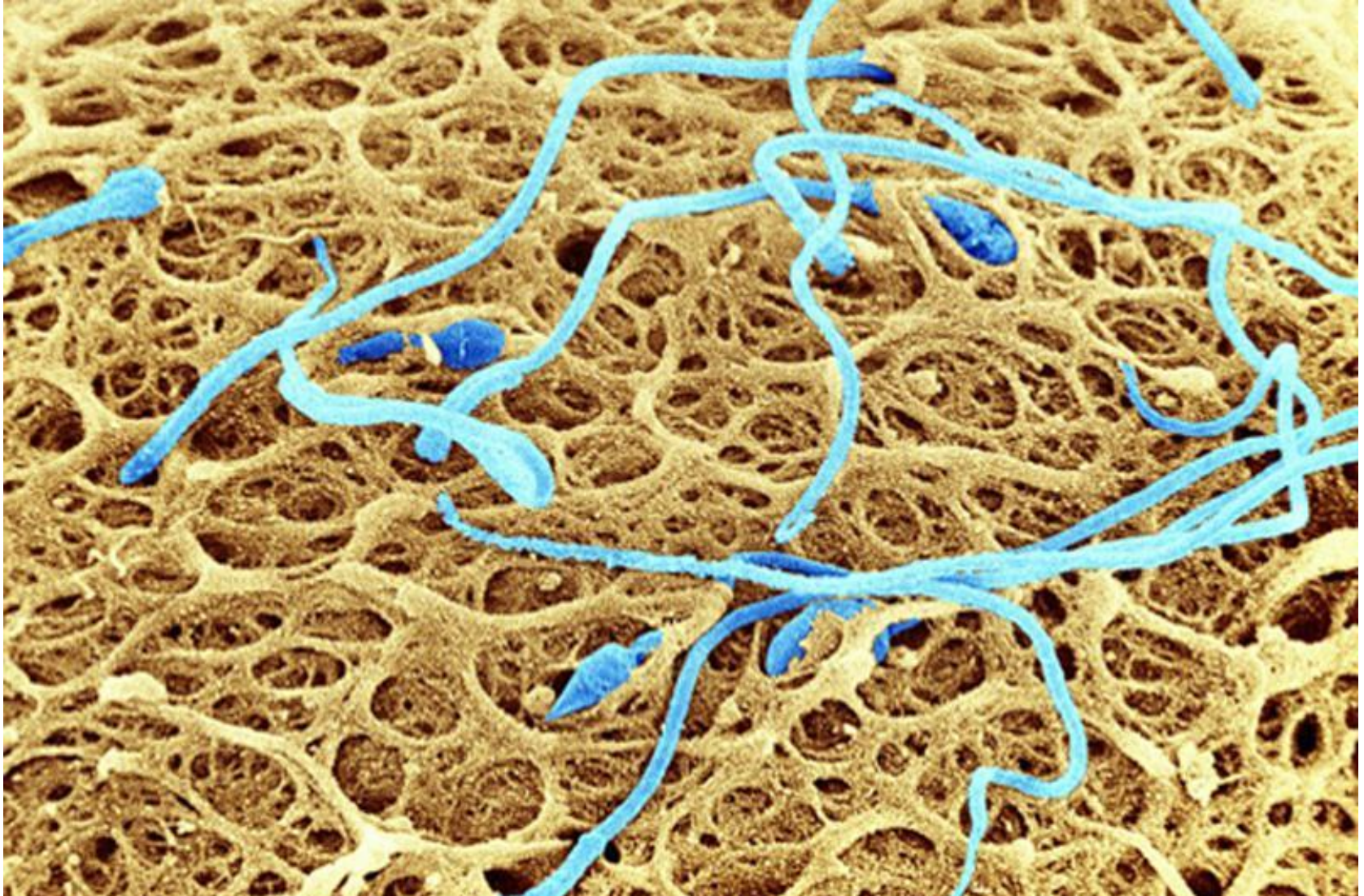
-Zygota kialakulása

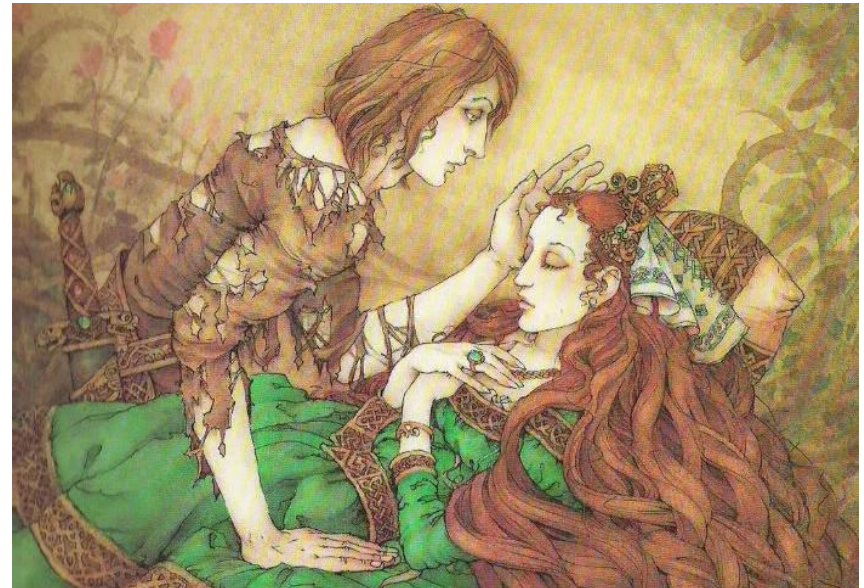
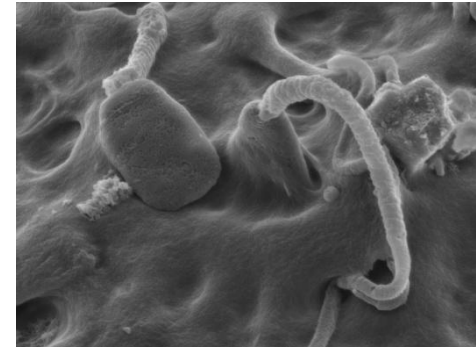
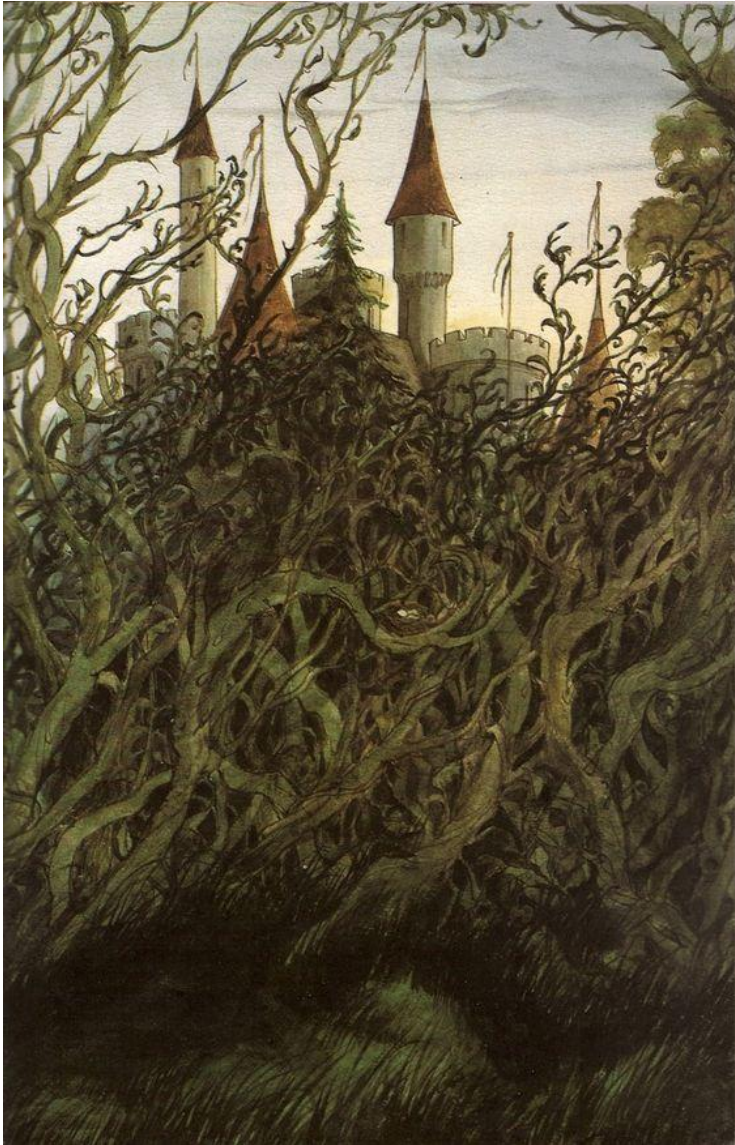
MI A ZONA PELLUCIDA?

A ZONA PELLUCIDA MEGAKADÁLYOZZA A POLYSPERMIÁT

„CSIPKERÓZSIKA - HATÁS”

ZONA PELLUCIDA

Glikoproteinekből álló hálózat, amely az emlős oocyták membránját veszi körül.

- először az egyrétegű hámmal körülvett primer oocytáknál látjuk
- az oocyta és a tüsző sejtjei szekretálják

Elektronmikroszkóppal porózus hálózatnak tűnik, néha sima és kompakt az állománya

Pásztázó EM ovulációkor ezt mutatja:

Szivacsos ZP megjelenése az oocyta maturálódással kor(r)ellál .

- vékony, többszörösen összekötött filamentumok finom **hálózata**
- **váltakozva** található szoros és laza részek
  - - **LAZA** hálók - a szivacsos részen pórusoknak felelnek meg
  - - **SZOROS** hálók - a pórusok közötti kompakt területeket reprezentálják

***ZONA PELLUCIDA GLIKOPROTEINEK** a kapacitált spermiumokat megkötve fogják indukálni az akroszóma-reakciót. A megtermékenyítés sikere attól függ, hogy a spermium képes lesz-e a petesejtet borító extracellularis matrixon áthatolni.*

ZP3 species – specifikus spermiumkötődésért felel

ZP2 a további spermiumkötődéseket hárítja el

ZP1 összekapcsolja az előző két molekulát

MEGTERMÉKENYÍTÉS

Kapacitáció

A spermiumok sejtmembránja nagyon rigid (sok cholesterol), glycoproteinek tartalmaz, pl. **DF-R** (decapacitating factor - receptort) ami a membránstabilizáló faktorokat megköti.

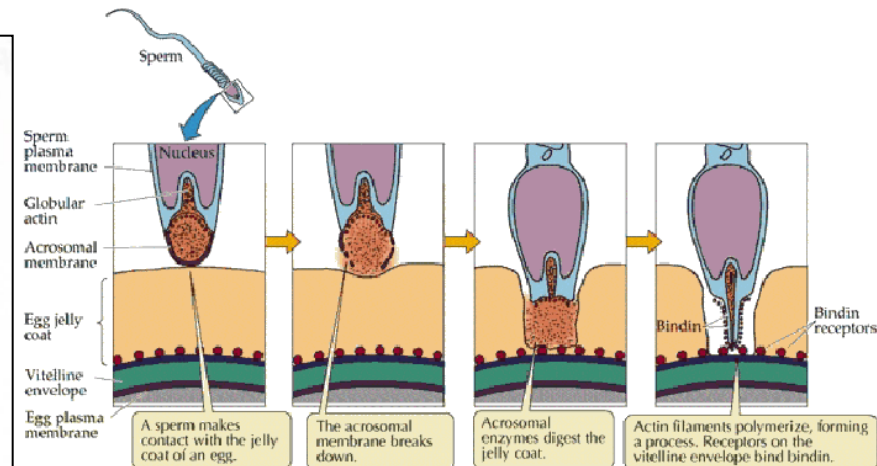
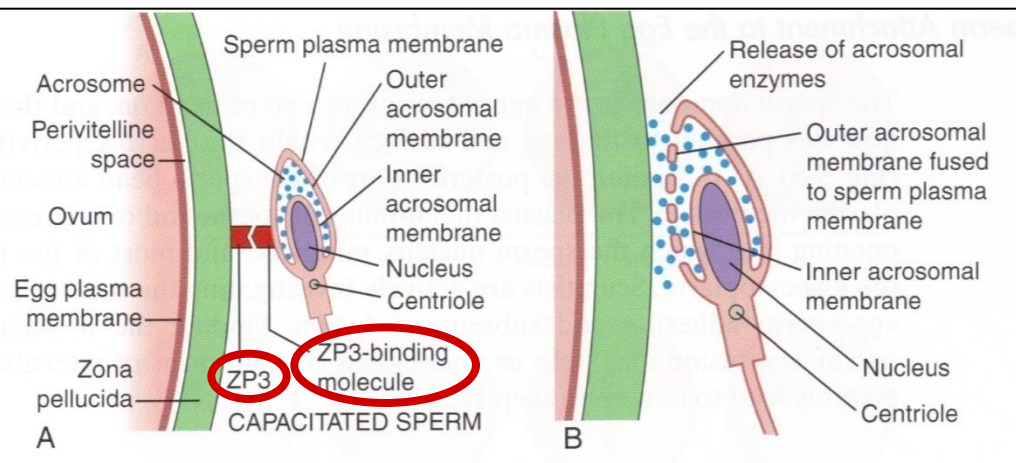
FPP (fertilization promoting factor a prostatata váladékából) és **heparin** (endometriumból) lebontja a rigid membránkomponenseket, így a membrán „puhul” az acrosománál, emellett a magasabb **Ca⁺⁺ influx** serkenti a spermiumok mozgását és ezzel az acrosoma-reakciót is

Corona-penetráció

A corona radiata sejtjeit **hyaluronsavban gazdag ECM** veszi körül **Hyaluronidase** és **CPE** enzimek segítik elő a penetrációt

Acrosoma-reakció

(a corona radiatával való kontaktus hatására lytikus enzimek szabadulnak fel az acrosomából)

AZ AKROSZÓMA-REAKCIÓ ELEKTRON-MIKROSKÓPIÁJA

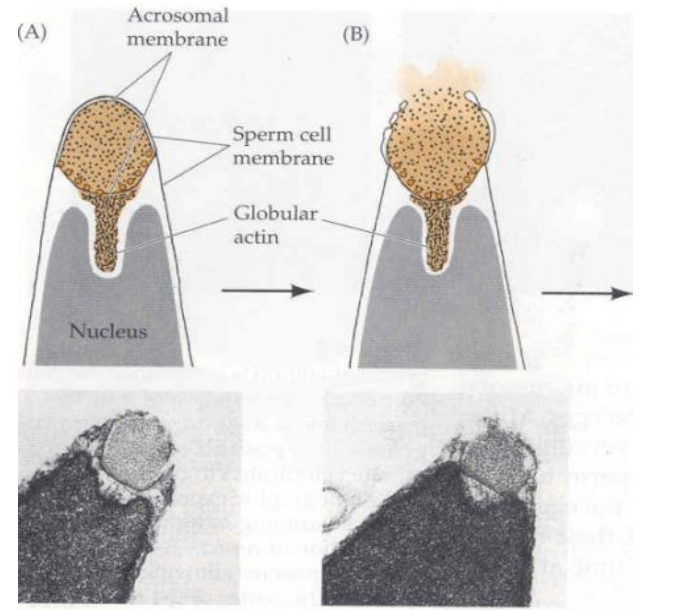
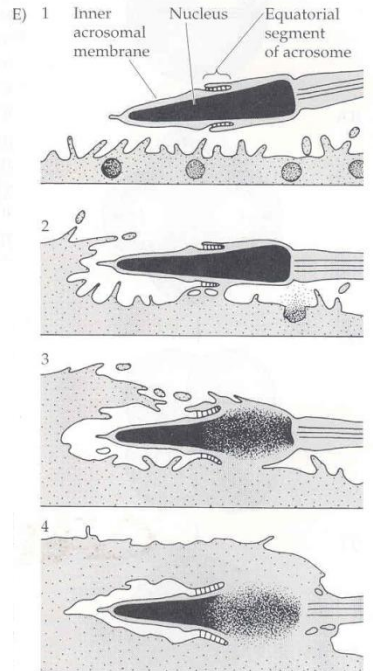
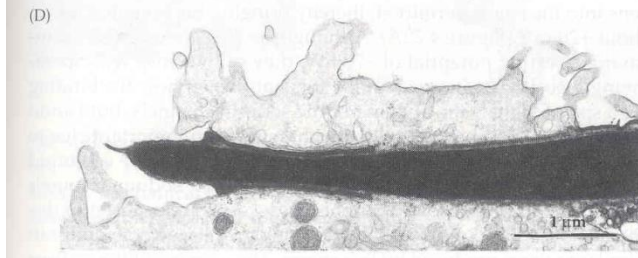
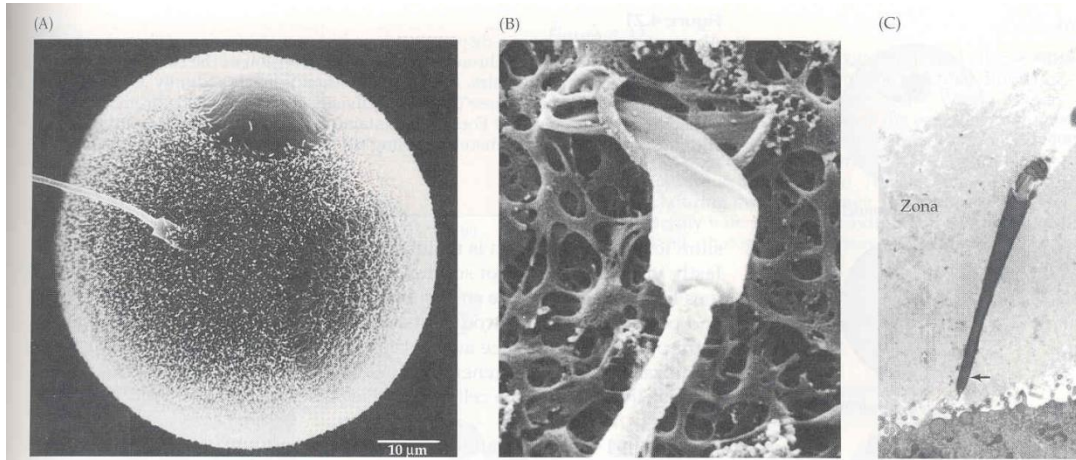
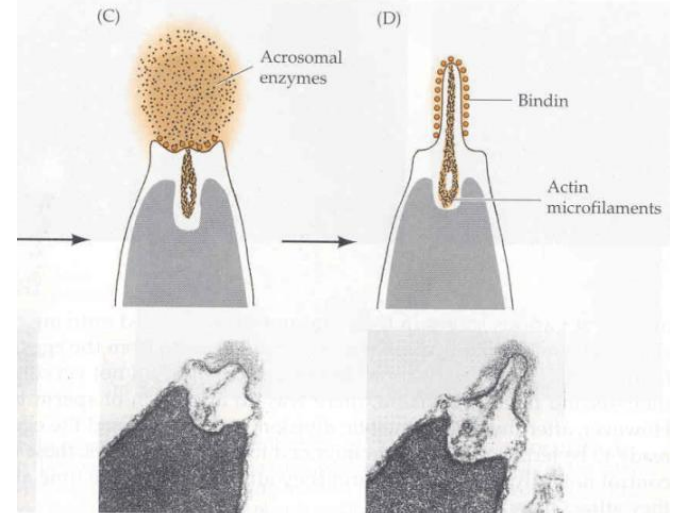
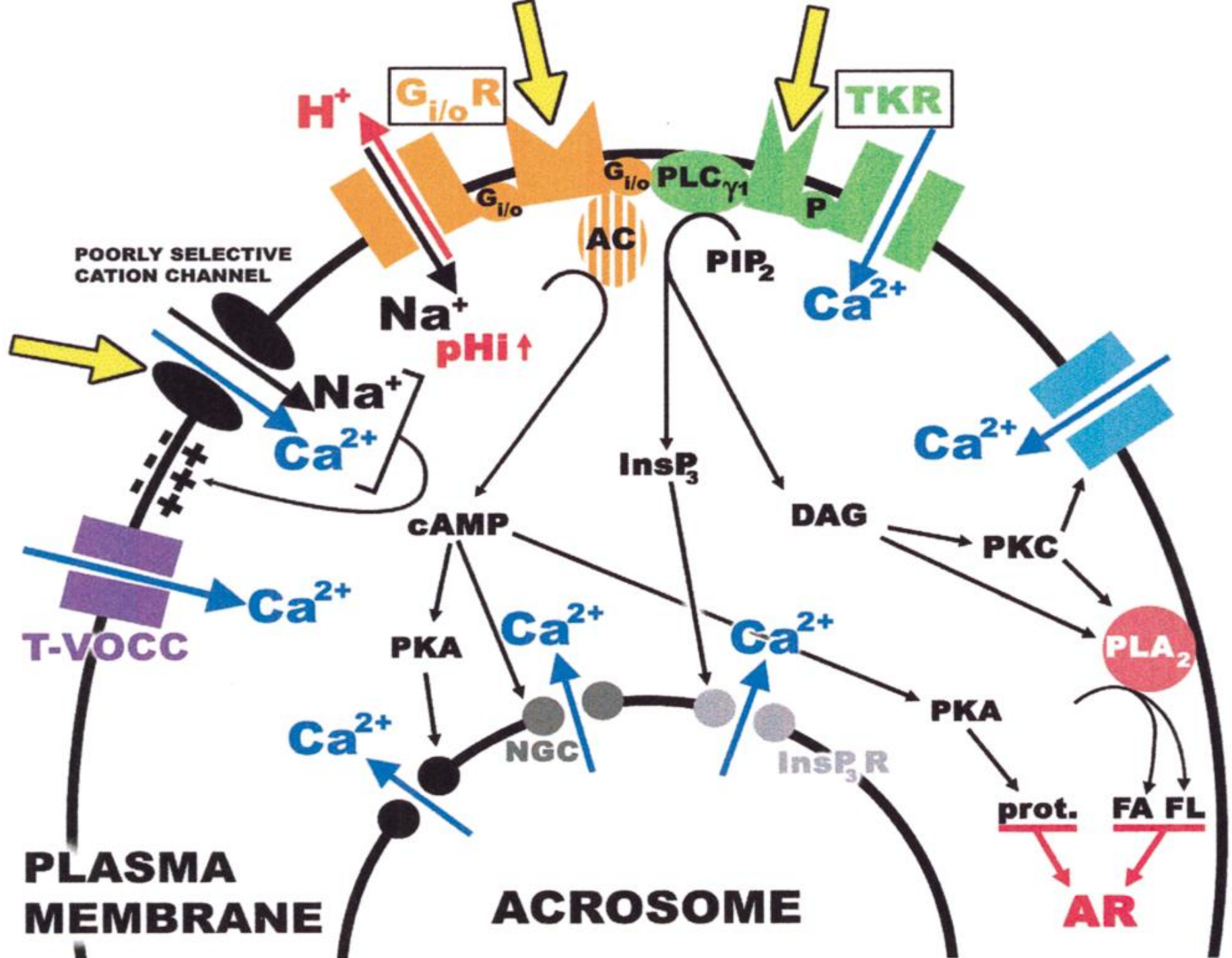

Figure 4.9

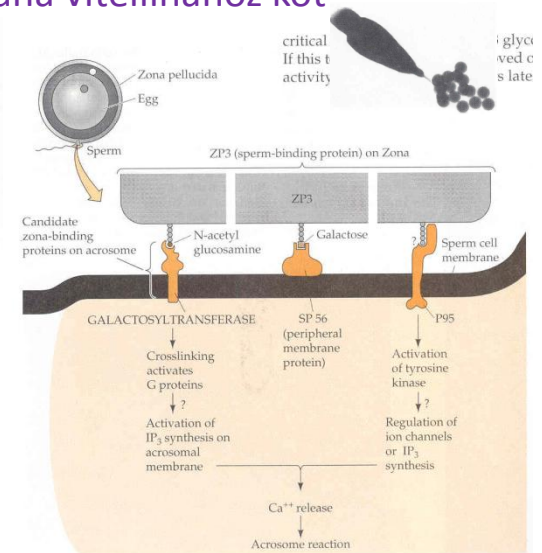
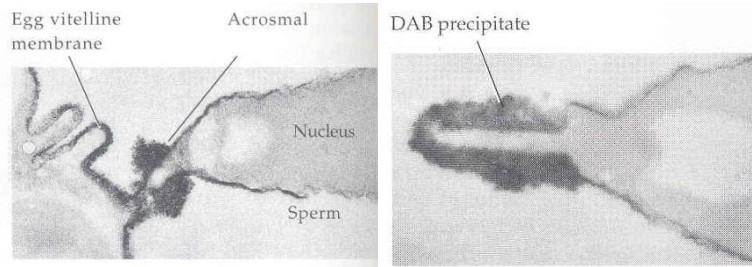
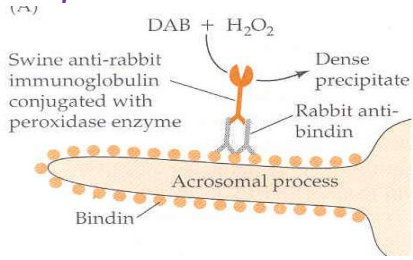

MEGTERMÉKENYÍTÉS

Kötődés (dokkolás)

A spermium áthatol a zona pellucidán, az acrosoma-nyúlvány a membrana vitellinához köt

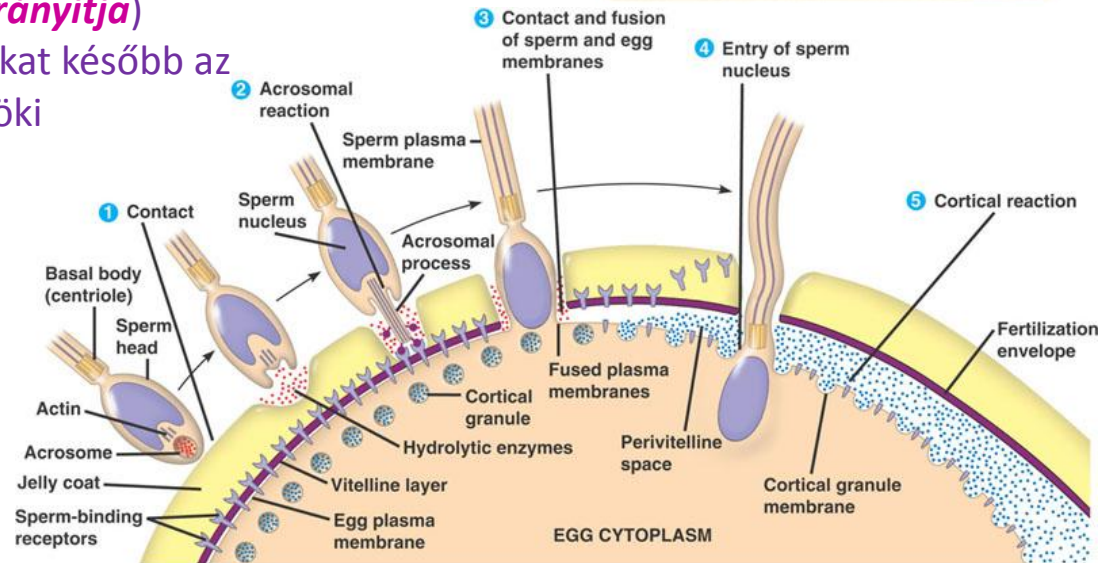
Fúzió és Zóna -reakció

A spermium membránjában lévő **fertilin** és a membrana vitellina **integrinjei** összeolvadnak – a **hím centriolum** belép az oocytába (**a további osztódást irányítja**)
Mitochondriumok is bejuthatnak, de azokat később az oocyta **szekvesztrálja** (phagosoma) és kilöki

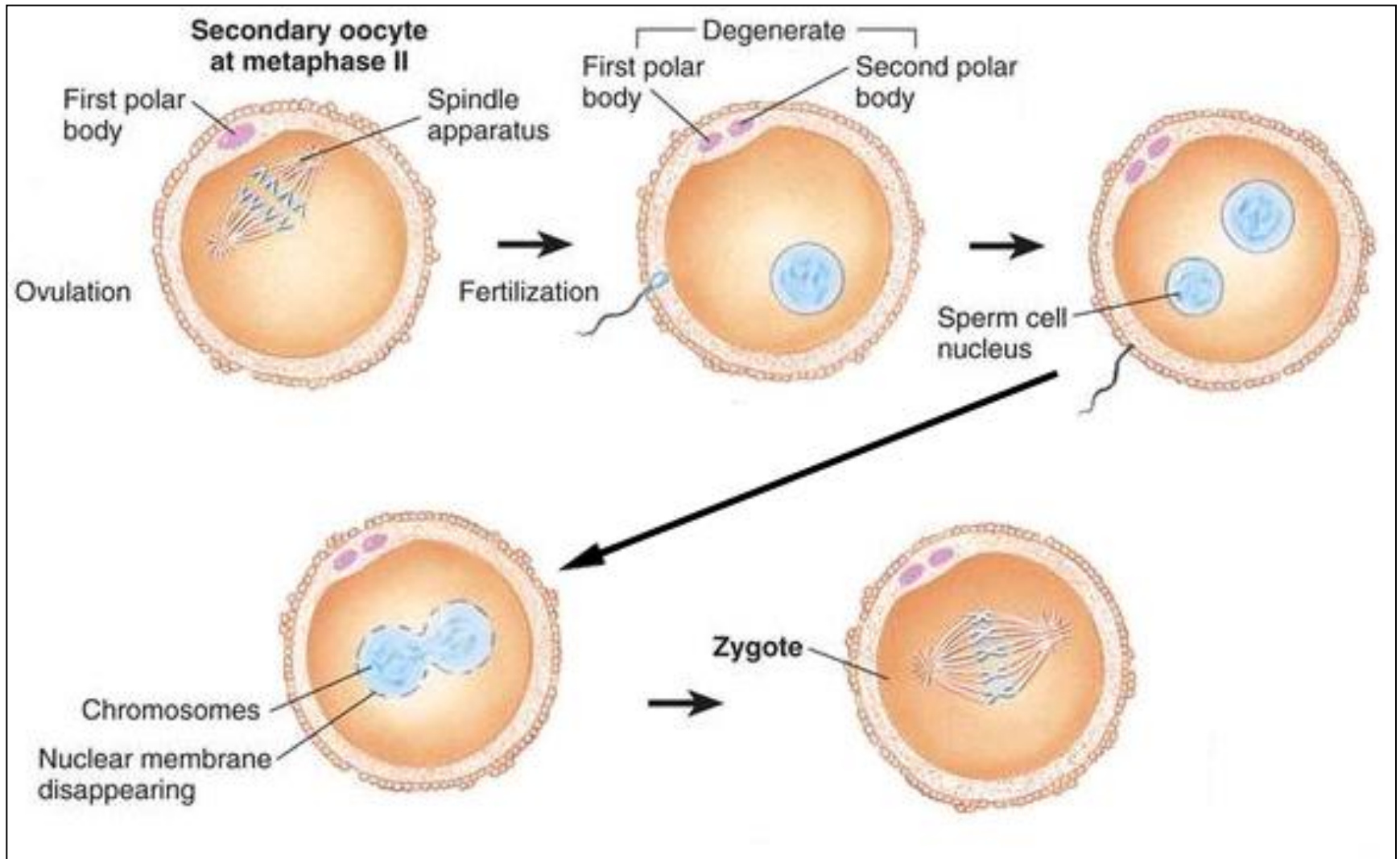
exocytosis CG (kortikális granulumok) (ZP3 lebomlása és a további spermiumok dokkolásának megelőzése)

osmotikus nyomásnövekedés a perivitellinális tér folyadékkal telik meg

a membránösszetétel (konformáció) változása (polyspermia megelőzése)

PREEMBRYO EMBRYO (ZYGOTA)

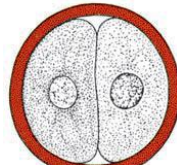
MI A FONTOS?

- **Kapacitáció** (csak a kapacitált spermium képes a megtermékenyítésre, addig az isthmusban „várakoznak”)
- **Kemotaxis** (ovulációkor felszabaduló anyagok segítik - pl. progeszteron és atrialis natriuretikus faktor)
- Petesejt felismerése (először a **zona pellucidánál**, spermiumfejben lévő galaktozil transzferáz köt a ZP3 alegységhez)
- **Akroszóma-reakció** lépései (a fertilin a fejen hátul található, ezért nem válik le a reakció során)
- **Dokkolás** (második felismerés: tetraspannin (oocyta) és Izumo (spermium) fehérjék közötti kötődés)
- **Polispermia gátlása** (kortikális degranuláció: glikozidázok és ovoperoxidázok „megkeményítik a zona pellucidát, Ca-hullám „azonnal”,
- **Apai kromatin és citocentrum** jut(hat) csak be a petesejtbe
- **Barázdálódás** = mitózisok sorozata(1 – 2 – 4 – 8 – 16 - *kettes számrendszer*)
- Jöhet a differenciálódás...

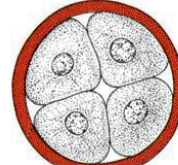
BARÁZDÁLÓDÁS

Az első két napon az anyai genom irányít

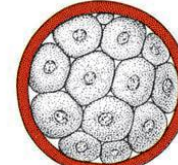
1.5 - 3 nappal az ovuláció után
mitotikus sejtosztódás
0.1 - 0.2 mm

Two-cell stage

Four-cell stage

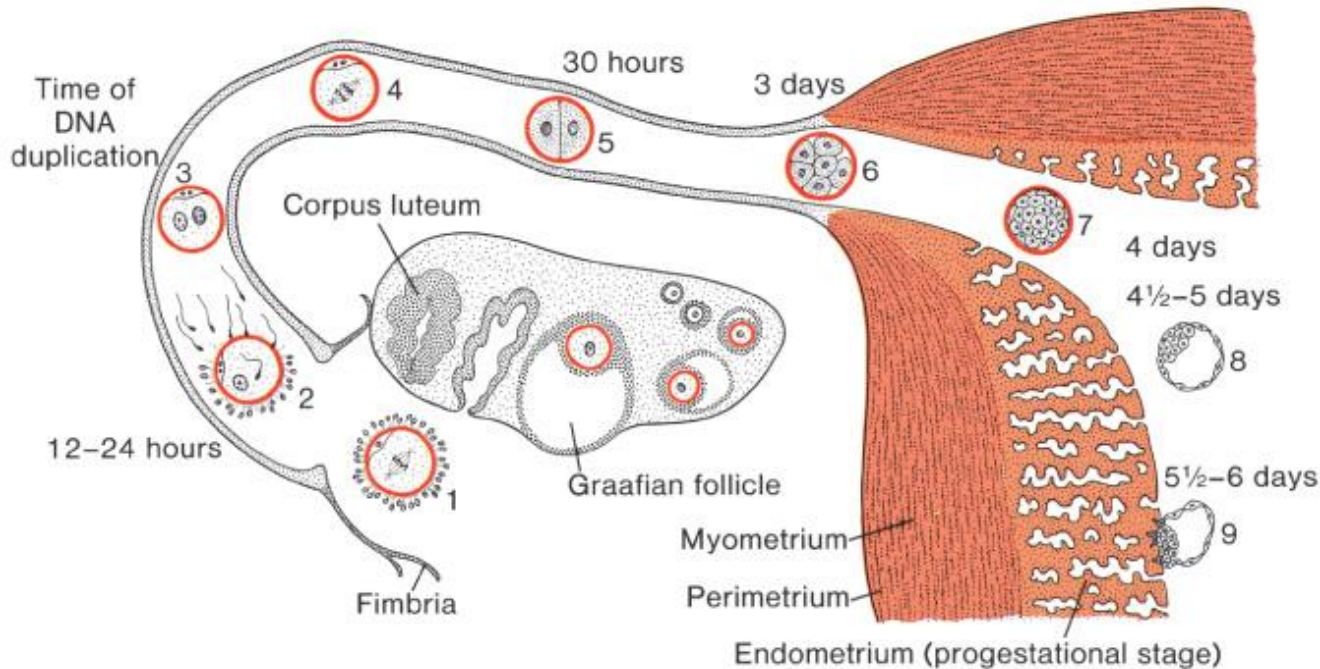
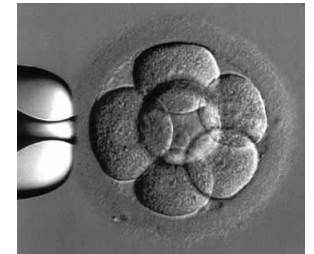
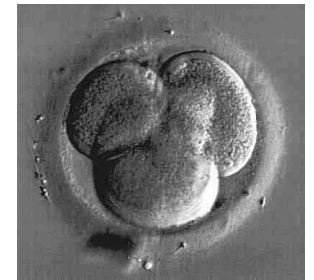

Morula

ZYGOTA – barázdálódni kezd, cca minden 20. órában
duplázódik a sejtek száma (*blastomera*)

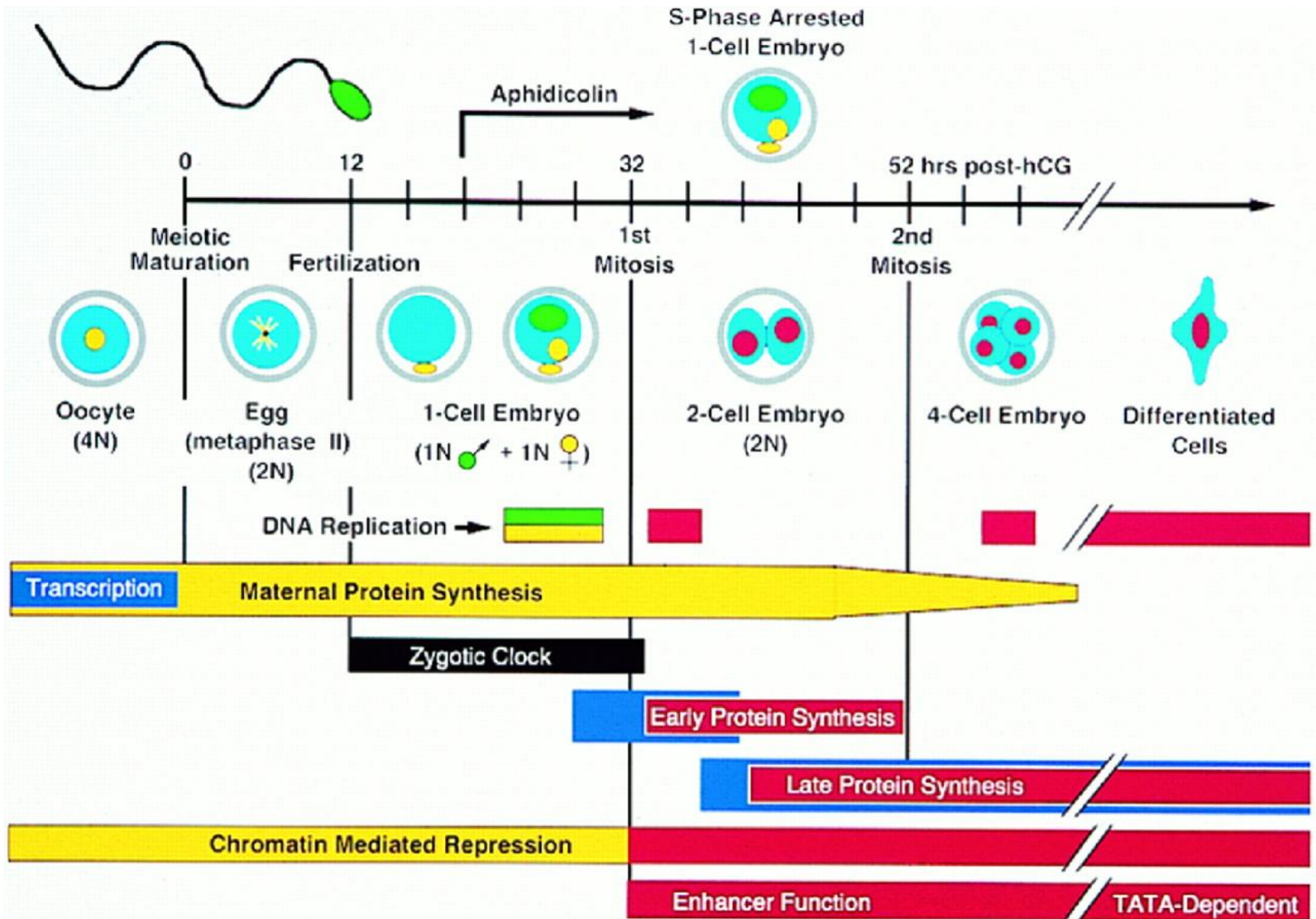
MORULA – 16 sejtes stádiumtól, tuba uterinában sodródik,
a 4. napon üregesedni kezd (**BLASTOCYSTA**) és elhagyja a tubát

AZ EMBRIÓ FEJLŐDÉSE A 3-5. NAP KÖZÖTT

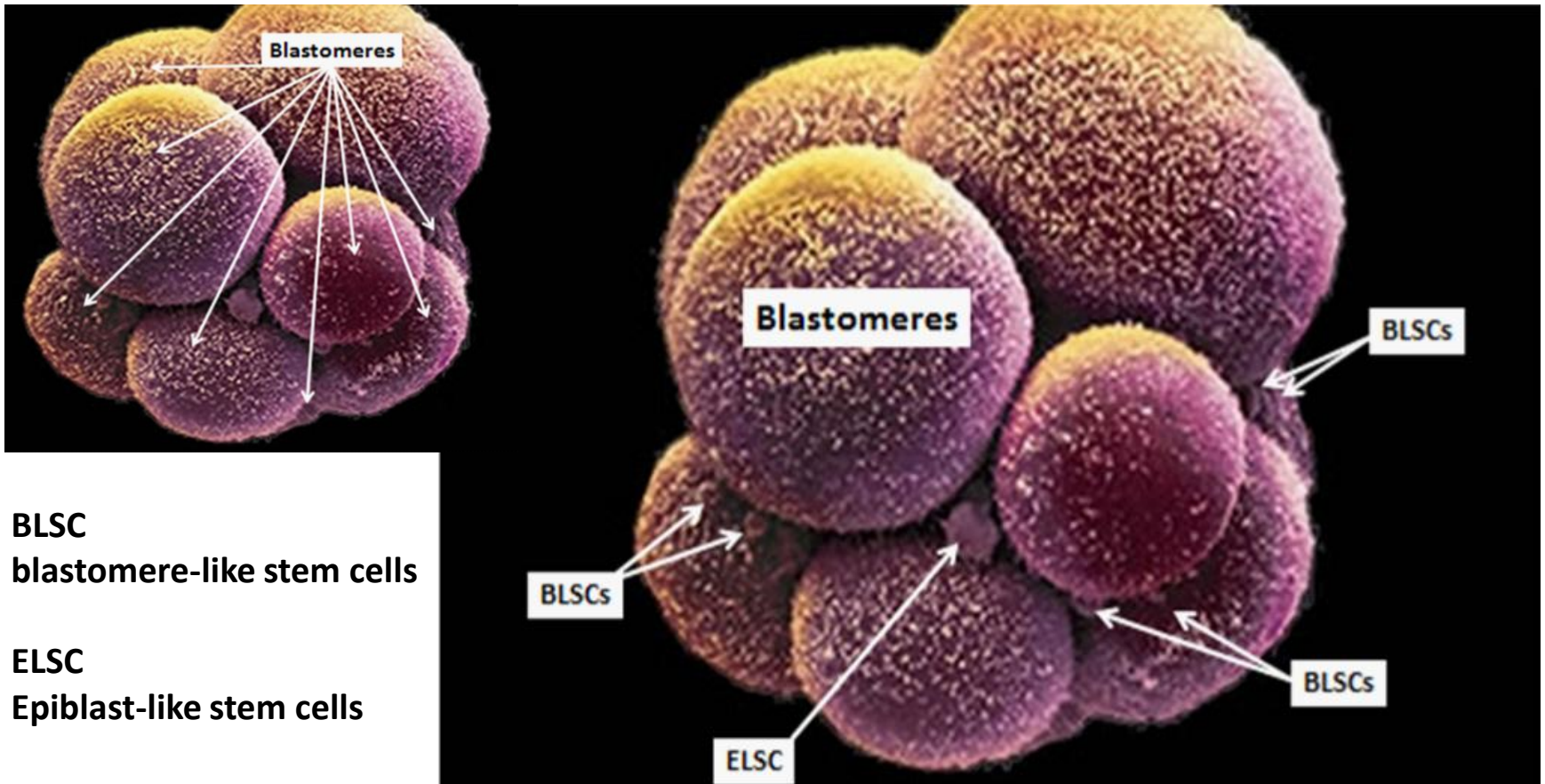
- Az embrió saját genomja irányít.
- Blastomerek között egyre több kapcsolat alakul ki.
- Kompaktálódás, az összefolyó sejttömeg elveszíti totipotens jellegét.
- A saját iongradiens szabályozás elindul.
- Fokozott glükóz felvétel (alacsony laktát szint).
- Az aminosav anyagcsere – transzamináció gyorsul. (leucin, alanin)

BARÁZDÁLÓDÁS

SEJTDIFFERENCIÁCIÓ, ŐSSEJTEK KÉPZŐDÉSE

BLSC
blastomere-like stem cells

ELSC
Epiblast-like stem cells

Míg a legtöbb blasztomer „rendesen” végigjárja a lépéseket, néhányan félreállnak és tartalék precursor sejtek maradnak, amelyekből **PROGENITOROK** (állandó képződési tartalék) és **ŐSSEJTEK** (javítás) lesznek.

Már a MORULA fázisban is leválnak totipotens és pluripotens őssejtek.
Totipotens – differenciációs potenciáljuk a blastomerével egyforma (morula, blastocyst)

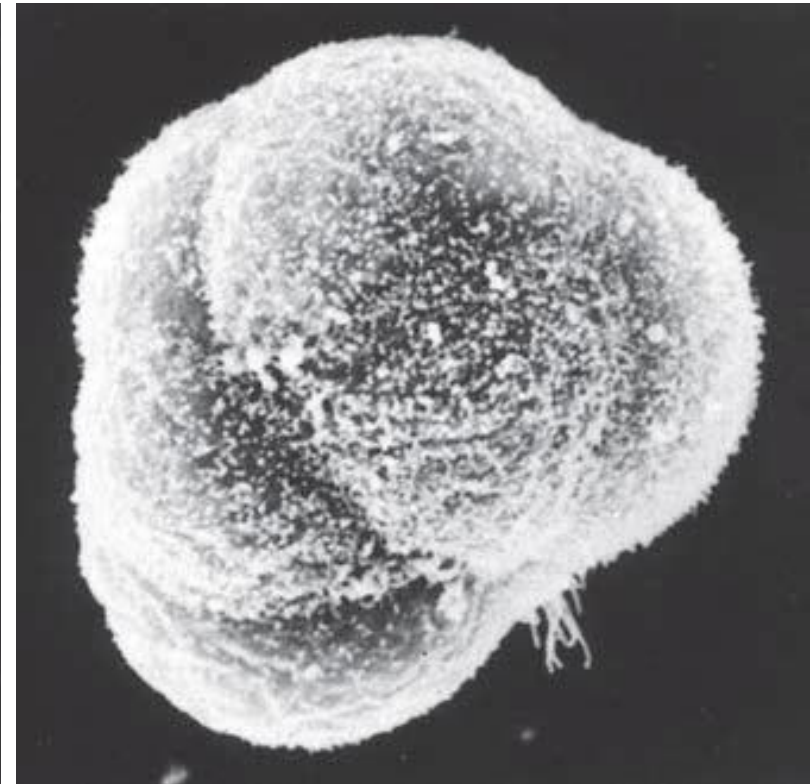
MORULA

COMPACTATIO

ELŐTT

ÉS

UTÁN

Sejtjei száma kb. 60-120

<https://www.youtube.com/watch?v=Ylcb-xOuRLI>

A MORULA KAVITÁCIÓJA - BLASTULATIO

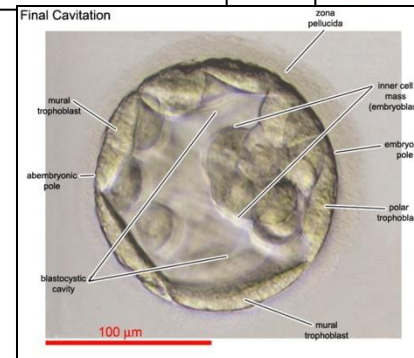
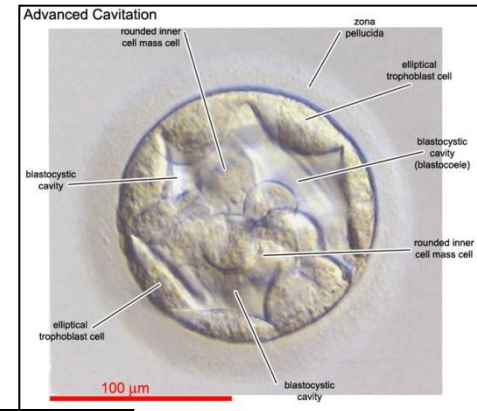
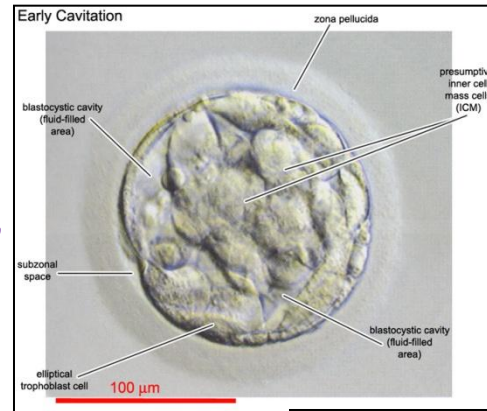
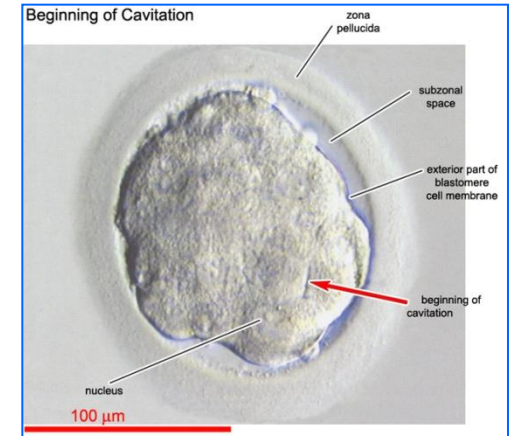
4 nappal az ovuláció után
korai blastocysta képződés
0.1 - 0.2 mm

5-6 napra
érett blastocysta (200-250 sejt)

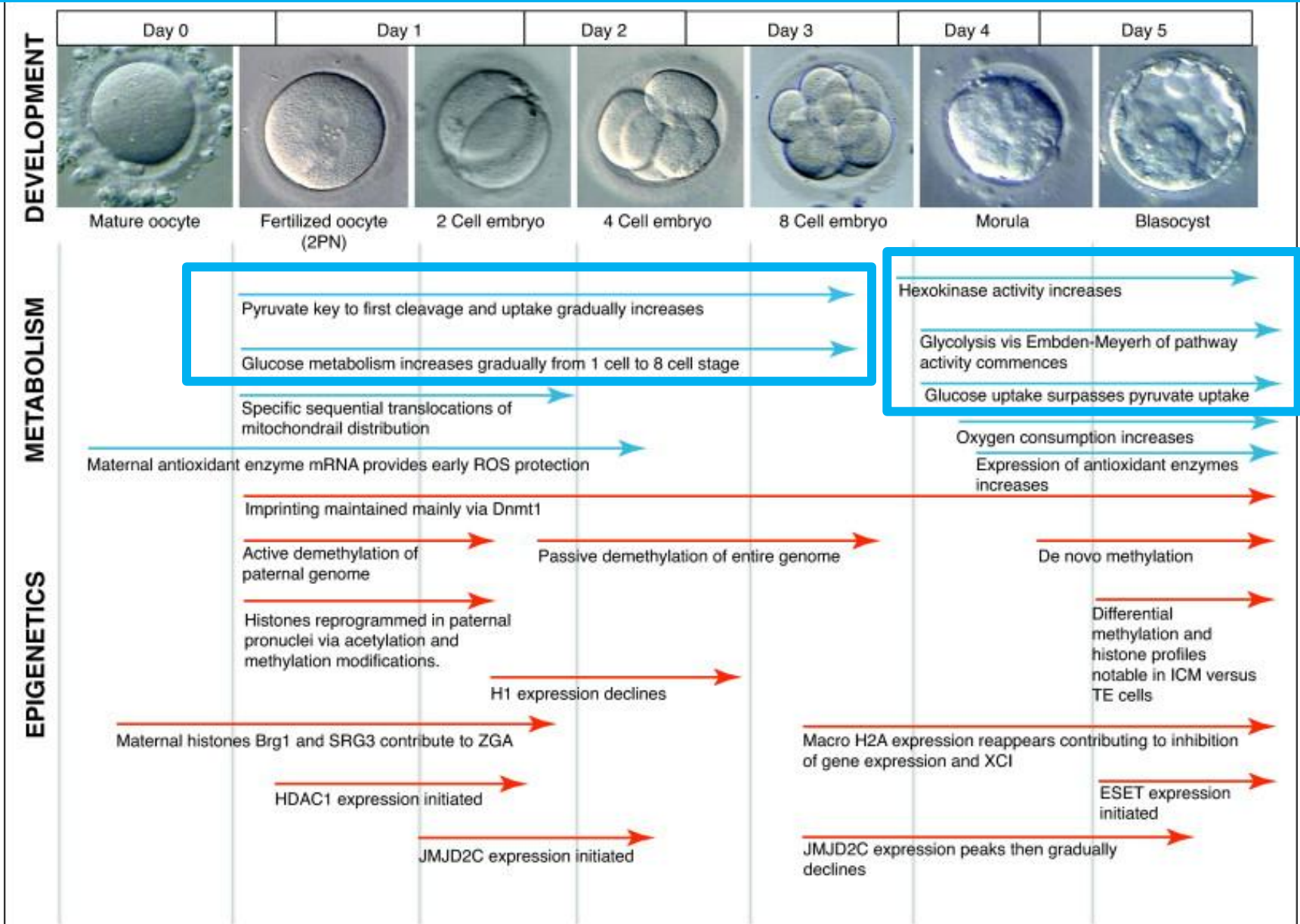
BLASTOCYSTA

- folyamatos sejtosztódás
  - üreg (*blastocoel*) képződése
  - a sejtek kompaktálódnak, ellapulnak,
  - majd újra dekompaktálódnak
- 2 sejttípus differenciálódik:
- embryoblast (belső)
  - trophoblast (külső)
- (lapos trophoblastok, kerekded embryoblastok)

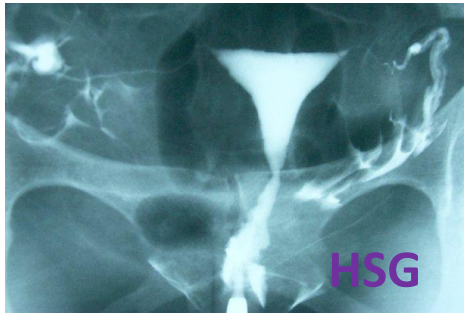
-DE a *zona pellucida* nem tágul

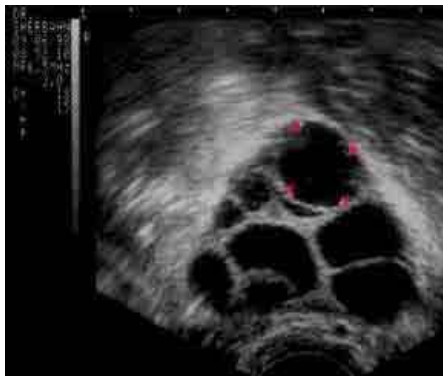
MIT ESZIK A ZYGOTA? ELŐBB-UTÓBB CUKROT

IN VITRO FERTILIZATION

ovarium stimuláció

ICSI – intracytoplasmaticus spermium injekció

embryo biopsia

assisztált „hatching”

UH ellenőrzés mellett
szívják ki a petesejteket

Hogyan történhetett?

Human Chimera: Paternity Test Reveals Child Fathered By Long Lost 'Vanished Twin' Absorbed In The Womb

Oct 26, 2015 05:29 PM By Dana Dovey @danadovey

DNA

'Human chimera': Man fails paternity test because genes in
www.independent.co.uk > News > Science > Oldal lefordítása
21 órája - After having a child with the help of fertility clinic procedures, they feared
.... test which suggested that the man was actually his son's uncle. ... that the fa
of the boy is effectively the man's own unborn twin. ... The true genetic mother wa
twin sister that she never knew and who was never born.

Man Who Was Never Born Fathers a Child - Neatorama
www.neatorama.com/.../Man-Who-Was-Never-Born-Fat... > Oldal lefordítás:
2 napja - That test said the man was the baby's uncle! The explanation is that the
is a genetic chimera. Before he was born, he had a fraternal twin ...

The baby whose f
www.stuff.co.nz/.../par
1 napja - The man had
chimera is an organis
when someone was o

Man Fails Pate
www.ifscience.co
16 órája - This me
question's brother
unborn twin. ... s
brother. ... to ha

Human Ch
www.hngn.co
17 órája - It a
through the f
... the child
Tags: Hum

Dad Le
www.new
2 napja

